

DOCTRINA^⑥

NOVA

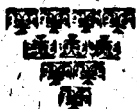
DE

LIBERTATE.

Eximii Domini GUMMARI
HUYGENS Lyrani, S. Theo-
logiæ Doctoris Lovanii.

EXPENSA

A GERARDO VAN VIANE
B. S. S. L. P. P.

COLONIAE,

Apud JOANNEM WILHELMUM
BOURGEOAT, Bibliopolam.

M. D. C. LXXXI.

Cum Approbatione Superiorum.

LECTOR

BENEVOLE.

Nactus sum Thesim Lovan-
nii propugnatam apud Pa-
tres Societatis Die 30. Iunii &
1. Iulii, in qua exagitur Do-
ctrina prorsus mira, ac Nova
ex quodam Compendio & Dicta-
tis publicis Auctoris Compendii
eiusdem: at nuspian nominatur
Auctor nomine suo: vehemens me
invasit desiderium videndi Com-
pendium istoc, simulque Dictata
publica, ex quibus proponebatur
Doctrina varia, quam mirari sa-
tis non poteram traditam esse
Lovanii in civitate Catholica Re-

LECTOR

gis Catholici. Nactus sum tandem singulari beneficio Compendium: quod hunc præfert titulum: COMPENDIUM THEOLOGICÆ, id est, Theses ex primâ parte I. 2. & 2. 2. D. Thomæ, hebdomadatim defensæ ab Anno 1672. usque ad 1679. in Collegio Adriani V. I. Pontificis, Præsidente Ex. Viro D. ac M. N. Gummaro Huygens Lyrano, S. Th. Doctore Lovanii. Typis Georgii Lipsii Anno 1679. Liber hic sine ulla Approbatione impressus ibidem venalis fuit; qui plura Exemplaria emerat, mihi unum dedit. Summa aviditate pervolvi Compendium illud, magnâ animi admiratione: postmodum accepi scripta, quæ publicè dicta-

vit

BENEVOLE

vit in Scholâ Facultatis Theologicæ Eximius Dominus Gummarus Huygens, Auctor Compendii. & ne dubitarem, quin illa ipsa dictasset, quod mihi videbatur incredibile, fidem fecit is, qui illa ipsa se ex ore dictantis excepisse testatus est coram Notario publico, qui singula Dictatorum folia suâ manu signavit. Illa ipsa Dictata pervolvi haud segniter, observavi innumera, quæ merentur expendi. Exiguum aliquod Specimen exhibeo Lector Benevole, de Libertate, ex una Thesi Compendii, & duplici observatione, à quâ Dictatorum sumitur initium. Reliqua persequi non patitur afflicta valetudo. Spero non defuturum aliquem ex Lectoribus, qui expendat

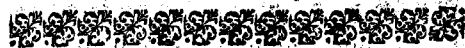
LECTOR BENEV.

*cætera, quæ isto Compendio ac
Dictatis complexus est Exim. Do-
minus Gummarus Huygens; ne
hic & alibi ignoretur Doctrina,
quæ hoc tempore Lovanii docetur
nova ac mira supra modum, an
vera & Catholica, aliorum esto
judicium.*

A P P R O B A T I O.

Hic Libellus, exponens Do-
ctrinam D. GUMMARI
HUYGENS de Libertate, non
minus utiliter lucem videbit, quàm
Libelli, quibus exposita est, & re-
futata doctrina Methodi ejusdem.

Fra. N. S. Libr. Censor.

DOCTRINA NOVA

LIBERTATE.

§. I.

*Proponitur doctrina Eximii Gum-
mari, ejusque fons aperitur.*

FONS est unde novæ quotidie
fluunt doctrinæ, AUGUSTINUS
CORNELII JANSSENII sed quo
carere posset Belgium Catholi-
cum, quod heu nimium! fonte
illo hodie adspargitur: timent
multi, ac vehementer timent, ne inunde-
tur aliquando, & quoad doctrinam con-
fluat cum Belgio hæretico. Hac spe lactant
suos illic perduelles Hæretici, an ex eodem
fonte fluxerit doctrina Gummariana de Li-
bertate

(2)

bertate judicet æquus Lector, ex parallelo quod subijcio.

1. Eximius Dominus Gummarus tum in Dictatis publicis, tum in Compendio Theologiæ celeberrimam Libertatis definitionem novitatis arguit, & velut Augustino, ipsiusque Discipulis ignotam intrepide rejicit; sic enim loquitur in Dictatis publicis observatione 2. *Objicit* forte quod definitio libertatis hæc; nimirum potestas ad agendum & non agendum positis &c. repugnet libertati amoris beatifici. Verum intrepide negamus illam definitionem, neque enim tantâ vel autoritate, vel ratione nititur, ut admittere cogamur; etenim nimium propendet in Pelagianorum & Semi-Pelagianorum errores, nec tamen hanc Augustino unquam objecerunt, quod nimirum tunc esset ignota. Quod auctoritatem attinet, non scimus pro eâ allegari hæcenus vel unum Ecclesiæ Concilium, vel ullius Pontificis decretum, aut unius ex SS. Patribus sententiam. Compendiosius ita scribit in Compendio pag. 12. *Definitio illa libertatis potestas ad agendum & non agendum &c. non fuit nota Aristoteli & cum etiam SS. Augustino & Thoma ignota, modo non est necessaria Theologia.* Cornelius Jansenius in suo Augustino de gratia Christi Salv. libero 8. cap. 9. Col. 866. ita Gummaro prælusit, Augustino, discipulis, & posteris ejus, definitio ista

(3)

ista liberi arbitrii; quam nunc Scholastici quidam id esse volunt, quod positis omnibus ad agendum prærequisitis, potest agere, & non agere, ita videlicet ut, sicut ipsi intelligunt, tam agere, quam non agere, cum omnibus ad agendum prærequisitis pro mero beneplacito voluntatis, conjungi disjungi que possit, ad multa sæcula fuit ignotissima. Item l. 6. c. 4. Col. 618. Retentiores imaginantur illum tantummodo actum esse in nostra potestate; hoc est, in libero nostra voluntatis arbitrio; & illius nos tantum esse dominos, quem pro libitu nostro positis omnibus ad agendum necessariis possumus facere, & non facere. Quæ in re, juxta Augustini sententiam creberrimè nobis explicatam sine dubitatione falluntur.

2. Eximius Gummarus in Compendio ita scribit pag. 12. amor beatificus est actus humanus & perfectè voluntarius. In Dictatis publicis ita docet observat. 1. dicendum quod amor beatificus sit actio humana, per illam enim quod volumus facimus; sumus igitur futuri dominus istius amoris; sive futurus est iste actus in potestate nostra. Quod est quoque amor beatificus accensendus actibus liberis. Jansenius l. 6. de Gratia Christi Salv. cap. 10. fuse probat amorem beatificum fore liberum. Dein Col. 651. objicit sibi argumentum quod Scholasticos deterret ne voluntatem beatificam fateantur esse

(4)

liberari. Non enim videtur in potestate nostra esse, non sumus domini illius, non possumus illum suspendere cum liber. Respondet Augustinus, inquit Jansenius, illa omnia esse falsa. Est enim in potestate nostra, sumus Domini, suspendimus eam quando volumus.

3. Eximius Gummarus in Comp. pag. 12. hæc habet: In ipso amore beatifico major est à necessitate libertas, quam in ullo amore viatoris. In Dictatis publicis observ. 1. nulla, inquit, actio hominis in hoc statu naturæ lapsæ est in nostra potestate, ac proinde nulla tam iusta titulo vocatur humana, quam amor beatificus. Jansenius l. 6. de Gratia Christi Salv. cap. 10. Col. 653. idem omnino docet de amore beatifico eodem argumento. Per nullam enim, inquit, voluntatem magis volumus, ideoque nulla magis adest cum volumus, nullaque magis in nostra potestate, adeoque nulla magis libera, quam illa beatificæ fructificationis voluntas.

4. Eximius Gummarus in Dictatis publicis eadem observat. egregium fucum fecit discipulis suis: verebatur ne discipuli misissetent quid jam inter se, ac dicerent, in amore beatifico inveniiri quidem libertatem aliquam, sed libertatem dumtaxat à coactione, non autem libertatem à necessitate, quam requiri ad actiones huma-

nas,

(5)

nas, quibus meremur & demeremur, auctoritate falli nescia docuerunt Innocentius X. & Alexander VII. ut cogitationem hanc discipulorum præoccuparet Eximius Gummarus, notatu dignum est, inquit, quod Augustinus dicto loco de libero arbitrio hæc duo, facere voluntate, & facere necessitate habeat ut mutuo adversantia, unde est & illud quod ibidem dicit: si necesse est ut velim, unde volet, cum voluntas non erit: amor itaque beatificus ille rectè dicitur esse liber etiam à necessitate, & magis quam ulla actio naturæ lapsæ, aut hominis in statu innocentia aut Angelorum viatorum: fit enim amor beatificus magis voluntate, quam istæ actiones. Ecce libertas à necessitate, quam in amore beatifico invenit Doctor hic eximius, eò recidit; quod fiat voluntate, five quod sit actus voluntatis. Egregiam enim verò libertatem à necessitate! sed tamen sufficit ut discipulis fiat fucus. Cogitationem hanc, opinor, suggessit Eximio viro Jansenius l. 6. de Gratia Christi Salv. cap. 10. unde totam fere observationem 1. desumpsit: sic enim habet Col. 650. quod statim tam efficaciter demonstrat (Augustinus) ut contradictionem implicare doceat, hominem velle, & esse necesse ut velit, unde enim, inquit, volet cum voluntas non erit?

5. Eximius Gummarus prævidens com-

A 5

munem

(6)

munem libertatis notionem non tam facile Discipulorum animis excutiendam, volens tamen libertatem amori beatifico cum Janssenio asserere, conatur eadem observatione communem libertatis definitionem amori beatifico accommodare: *hæc equidem non eo sine dicta sunt, quasi illa definitio libertatis amori beatifico accommodari non posset, nam positis omnibus ad agendum &c. possent beati, quantum nimirum est ex parte modi agendi: (si objectum Deo melius existeret, vel si amoris Domini cessatio ipso amore foret melior) aliud istud objectum amare, vel ab amore divino cessare.*

Similem potentiam cessandi ab amore beatifico, illumque mutandi sub conditione aliquâ, quæ poni numquam potest, admittit Janssenius lib. 6. de Grat. Christi salv. cap. 35. coll. 721. Idem, inquit, & simili prorsus modo in cælo accidit, possent enim (beati) volitionem suam mutare, si vellent sed ratio mutandi nulla præsto est, & ideo nunquam mutare volunt, quæ volitio mutationis, quia semper cum nolunt præsto est, & maximè semper præsto est, hinc maximè quoque est in eorum potestate, & maximè libera, hinc fit ut isto sensu etiam abruptio seu cessatio istius voluntatis sit in potestate, quia fit cum volunt.

6. Eximius Gummarus in Comp. pag. 12. libertatis notionem habet exolam, ne gratiam,

(7)

gratiam, quam meditabatur adstruere inde quidquam patiatur: *Ridiculum*, inquit, proinde est propter illam negare, quod gratia hujus status ultra posse det ipsum velle.

Eadem cura sollicitum habuit Cornelium Janssenium l. 7. de Gratiâ Christi Cap. 14. col. 798. Et sanè si non est alia libertas vera voluntatis, quam agendi & non agendi operatio divina gratia diametraliter repugnat Philosophicæ libertati seu indifferentiæ libertatis: quia illam extrahit ab indifferentiâ agendi, eamque determinatè facit agere vel non agere, velle, vel non velle.

Vides Lector quam belle Janssenio consonet Gummarus. Nunc Doctrinam ipsam inspiciamus, quam quoties expendo, occurrit mihi identidem illud Augustini l. 3. in Julianum c. 3. *Mira sunt quæ dicitis, nova sunt quæ dicitis, falsa sunt quæ dicitis; mira stupemus, nova cavemus, falsa convincimus.*

§. I.

Inquiritur quid in communi libertatis notionem displiceat Eximio Gummaro.

A Cerrimè infectatur Eximius Gummarus hanc libertatis notionem: potestas ad agendum & non agendum positis omnibus requisitis.

A 4

Juvat

(8)

Juvat hanc definitionem in sua membra par-
tiri ut despiciamus, quid in illa viro Eximio
tantopere displiceat. Tria ego in hac de-
finitione considero: primum est, *potestas ad
agendum*; alterum est *potestas ad non agendum*;
tertium est illud, *positis omnibus requisitis*.
Peto quid viro Eximio in illa definitione
displiceat? Scio displicet, quod hac defini-
tione salva intelligi vix possit, quomodo
amor beatificus sit liber à necessitate, imo
magis liber, quam actio ulla in statu naturæ
lapse: sed hoc etiam Scio paradoxum id
esse quam maximè, & ante hæc tempora
inauditum. Peto in definitione ipsa quid
displiceat? displicere non potest primum
illud: *potestas ad agendum*, nam ita libertatem
definit ipse, cum dicat illud esse liberum,
quod est in potestate nostrâ: nec potest
displicere illud ultimum, *positis omnibus re-
quisitis*: nam potestas ad agendum proxima
& completa intelligi nequit, quamdiu
omnia ad agendum requisita non sunt posi-
ta: displicet ergò illud alterum: *potestas ad
non agendum*, displicet, inquam, quod defi-
nitio illa cum omnibus requisitis conjun-
gat potestatem ad agendum, & potestatem
ad non agendum: si vero cogitet per defi-
nitionem illam importari, quod positis
omnibus ad agendum requisitis possit con-
jungi

(9)

jungi agere cum non agere, tunc somniat
Eximius Gummarus: nulli enim aut Phi-
losophorum, aut Theologorum (si unum
excipias Patrem Gabrielis) umquam venit
in mentem combinari posse duo contra-
dictoriè opposita, qualia sunt actio, & non
actio. Definitionem ita accipiunt omnes
Philosophi & Theologi, ut cum omnibus
requisitis conjungi tantum intelligant
potestatem ad agendum, & potestatem ad
non agendum, non verò ipsum agere &
non agere; si hoc vellent, ego ipse cum
Doctore Eximio intrepidè negarem defi-
nitionem illam; sed negarem, quod affirmat
nemo, ut novit ipse Eximius Gummarus,
qui non ignorat quo sensu communem li-
bertatis notionem accipiant Theologi ac
Philosophi, nimirum ita, ut positis om-
nibus ad agendum requisitis intelligatur
potestas ad agendum conjuncta cum pote-
state ad non agendum; hoc sensu acceptam
definitionem intrepidè negat Doctor Exi-
mius; vult ergò libertatem sibi con-
stare integram, si positis omnibus re-
quisitis sit potestas ad agendum, licet absit
potestas ad non agendum; quam putat ad
libertatem non requiri, nec caret funda-
mento, sed arenoso, aut stramineo, ac
falso, nimirum hoc: amor beatificus est
maximè

maximè liber à necessitate, imò magis liber à necessitate, quàm ullus actus hominis in statu hoc naturæ lapsæ, & tamen voluntas beatorum positis omnibus ad amorem beatificum requisitis, non potest non amorem illum elicere, siue non habet potestatem ad non amandum Deum; potestas igitur ad non agendum impertinens est ad libertatem. Fundamentum hoc infra dissipabimus, nunc pace Doctoris eximii unum dumtaxat ex ipsius hanc doctrinam deduco, quod per se fluit.

COROLLARIUM: Nullus umquam hæreticus, si rem ipsam spectes, umquam evertit libertatem, nisi voce tenuis. Cedo vel unum qui umquam negavit positis omnibus ad agendum requisitis hominem habere potestatem ad agendum, nisi potestatem ad agendum accipias sensu Aristotelis, D. Thomæ, Augustini, Damasceni, Nemesy, Clementis Alexandrini & aliorum, ita ut potestatem ad non agendum involvat: cedo inquam vel unum & victum me fateor: volve, revolve Bibliothecas omnes, Alumnos tuos habes ad nutum, qui amantissimo suo Præsidi suam non negabant operam; scio te, tuosque fatigari hoc tempore quærendis ac describendis quibusdam Thesisibus, quas malle non invenire, sed invenies

invenies si quæras haud segniter, si non invenias addico operam meam, tu mihi hanc nova operam ut hæreticum adducas unum, qui negavit umquam hominem positis omnibus ad agendum requisitis habere potestatem ad agendum; sed despero, ut invenias, vel unum, qui usque adeo insaniverit, ut negaret hominem positis omnibus ad agendum necessariis habere potestatem ad agendum; atqui potestas ad agendum, licet absit potestas ad non agendum, est libertas; ita docere placuit Eximio Gummaro; ergo nullus hæreticus umquam homini libertatem abjudicavit, nisi voce tenuis.

Exercitii causâ quorundam hæreticorum Doctrinam de libertate scrutemur: reliquos cum otio examinabit Doctor Eximius, usque dum unum inveniat, qui neget homini in statu naturæ lapsæ relativam potestatem ad agendum positis omnibus ad agendum requisitis.

Ut simus compendiosi, hæreticos libertatis humanæ eversores, quoniam multi sunt, ad quatuor classes revocabimus.

1. Est eorum, qui præscientiâ Dei, hominis libertatem interim defenderrunt. In hac classe posuit Augustinus l. 5. de Civ. c. 9. & 10. Stoicos: in eadem classe censeri

censeri possunt Bardesanes, Marcion, Priscilianus, Abailardus & Wicleffus, uti & Cicero, cujus sententiam Augustinus loco citato c. 9. proponit, qui omnes præscientiam Divinam cum libertate hominis consistere non posse putarunt. Patres etiam ac Theologi apertè sunt facti, concordiam hanc inter præscientiam Divinam, & libertatem hominis, esse perdifficilem.

Eximie Gummare nunc mihi tuo opus est judicio: quid censes? Isti omnes hæretici, qui negarunt libertatem hominis posse conciliari cum præscientiâ Dei, quid intellexerè per libertatem, an potestatem ad agendum, ut tu intelligis, an verò potestatem ad agendum & non agendum? usque adeone illos delirasce autumas, ut negarint divinam præscientiam de actu hominis futuro componi posse cum potestate hominis ad agendum? persuadere id mihi non possum. Non patitur hoc eorum argumentum, quo usi sunt Marcion, Abailardus, & Wicleffus: quod necessario fit, nec potest non fieri, non est liberum. Sed quod subest certæ & infallibili præscientiâ Dei, necessario fit, nec potest non fieri: ergo quod subest certæ & infallibili præscientiâ Dei, non est liberum. Tantum abest ut putarint cum præscientiâ Dei non posse consistere potestatem ad agendum, ut crediderint non posse

posse non fieri, quod faciendum præscivit Deus; per libertatem itaque intellexerunt potestatem ad agendum & non agendum; non ergò libertatem negarunt nisi voce tenus, si per hanc intelligenda sit potestas ad agendum sejuncta à potestate ad non agendum, uti intelligit Doctor Eximius.

Patres quoque ac Theologi, qui tantopere laborarunt, ut libertatem cum præscientiâ Dei conciliarent, fassique sunt concordiam hanc esse difficillimam, putarunt ne difficulter intelligi posse quomodo cum hoc quod Deus v. g. præsciverit peccaturum Petrum, fieri quod Petrus possit peccare? Eximie Gummare non teramus tempus: res ipsa loquitur. Hoc unum videbatur difficile, quomodo cum præscientiâ falli nescia, quâ Deus præscivit Petrum peccaturum consistat potestas non peccandi; per libertatem itaque intelligebant, & Hæretici, & PP. ac Theologi potestatem ad agendum & non agendum.

2. Classis hæreticorum, qui libertatem homini ademerunt, sunt Astrologi illi qui actiones omnes humanas ex vi siderum suspenderant, statuebantque Venerem v. g. ita provocare ad libidinem, Martem ad iram, Mercurium ad furta, ut illa vitare non

non possemus. Nec hi ergo nisi nomine tenus libertatem homini negabant, si per hanc aliud non intelligatur, ut vult Eximius Dominus, quam potestas ad agendum: non enim negabant provocatum v. g. à Mercurio ad furandum, posse furari, imo negabant posse non furari.

3. Classem assignemus Manichæis, qui duo in homine statuebant principia, bonum alterum, alterum malum, dicebant: quæ si malum principium vincat, malè nos agere, nec posse nos non malè agere; si bonum principium su, eret, bene nos agere, nec posse non agere bene: eodem prorsus modo, quo Janssenius, ipsiusque affectu statuunt in nobis duo esse principia, gratiam scilicet & concupiscentiam, volunt: quæ per hanc, si superior existat ita nos operari malum, ut non possimus non operari malum; per illam verò, si sit victrix, ita nos operari bonum, ut non possimus non operari bonum. Porro nemo, opinor, Theologus negabit Manichæos libertati humanæ fuisse inimicos; non negabit quoque Eximius Gummarus, si juramenti sui sit memor & observans, Janssenium negasse libertatem à necessitate requiri ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ. Nunc ita licet subsumere: atqui

neque

neque Manichæi umquam fuerunt libertatis humanæ eversores, neque Janssenius negavit umquam libertatem requiri à necessitate ad merendum & demerendum; si ad libertatem hanc sufficiat, ut vult Eximius Dominus Gummarus, potestas ad agendum separata à potestate ad non agendum, quod est manifestum. Numquam enim inficiati sunt Manichæi, quando principium malum in nobis prædominatur, posse nos malè agere, negabant posse nos non malè agere, ac propterea libertati hominis adversabantur. Similiter Janssenius nusquam negavit ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requiri potestatem ad agendum: sed negabat requiri potestatem ad agendum & non agendum. Hinc lib. 6. de gratia Christi c. 4. col. 618. ita conqueritur: *Recentiores imaginantur illum tantummodo actum esse in nostra potestate, hoc est in nostra voluntatis arbitrio, & illius nos tantum esse dominos, quem pro libitu nostro, positis omnibus necessariis, possumus facere & non facere, quæ in re juxta Augustini sententiam sine dubitatione falluntur.*

4. Classis Hæreticorum complectitur Monachos Adrumetinos, Jovinianum, aliosque qui efficacem gratiam cum libertate coherere negabant. Non existimabant

autem

autem isti Hæretici efficacem gratiam non cohærere cum potestate ad agendum; negabant cohærere cum potestate ad non agendum. Judicio ergo Eximii Gummarum Hæretici illi de libertate non malè sentiebant quia nusquam negarunt efficacem gratiam cohærere cum libertate, si per hanc intelligatur sola potestas ad agendum separatà à potestate ad non agendum.

Vides eximie Gummare, vides, si quidquam videas, omnes istos hæreticos liberati hominis haudquaquam fuisse adversatos, si ad libertatem aliud non requiratur, quam potestas ad agendum seclusà potestate ad non agendum; atque adeo frustra contra illos belligerasse S. S. P. P. frustra fulminasse Concilia œcumenica, ac novissimè Tridentinum. Suspiciari quis posset non aliud tibi fuisse consilium in Compendio, & Dictatis publicis, quam quoad doctrinam de libertate conciliare tibi omnes omnium temporum hæreticos, atque ita videri voluisti vir supra modum pacificus. Unde istoc tibi consilium vix pacifice? Forte ex illo Christi, *beati pacifici quoniam ipsi Deum videbunt*? Spero ut ipsum videas aliquando, at non videbis, nisi sis maneatque separatus ab hæreticis, quod ut fiat precor ex animo.

Non

Non eo fine hæc dicta sunt, ut velim significare Eximium Gummarum erroribus Hæreticorum, quos recensui, esse affinem: nunquam mihi venit in mentem hoc vel suspicari: scio videlicet virum Eximium, Doctorem ac Magistrum in florentissimâ Academiâ Lovaniensi non usque adeo insanire ut Manichæorum deliria amplectatur, qui teste Augustino l. de duabus animabus cap. 12. *duo animarum genera esse dicunt, unum bonum quod ita ex Deo sit, ut non ex aliqua materia, vel ex nihilo ab eo factum, sed de ipsa ejus omnino substantiâ pars quadam processisse dicatur: alterum autem, quod nulla prorsus ex parte ad Deum pertinere credunt.* Remotissimum esse ab hoc delirio Eximium Gummarum sat scio: sed & hoc scio non ideo præcisè Manichæos censeri humanæ libertatis peremptores, quia somniarunt duo istæ animarum genera, sed quia docuerunt hominis voluntatem à prædominante animâ bonâ, ita allici ad bonum, ut non possit non operari bonum, à prædominante animâ malâ ita provocari ad malum, ut non possit non operari malum: eo fere modo quo in sententia Jansenii voluntas à victrice delectatione terrena ita inclinatur ad peccatum, ut ea stante non possit non peccare, à victrice delectatione cælesti ita

B

deter.

determinatur ad operandum bene, ut ea stante non possit non operari bene: atque adeo hæc sola de causa & delirium Manichæorum & doctrina Jansenii libertati hominis adversantur, quia tollunt potestatem ad agendum & non agendum positis omnibus ad agendum requisitis. Cum ergo hanc libertatis definitionem *intrepide* neget Eximius Gummarus, fateri debet Manichæos delirasse quidem, non tamen libertatem ademerisse, fateri debet Jansenium nusquam negasse libertatem ad merendum & demerendum requisitam, quod dicere non audebit, prohibet in testem toties vocatus Deus quoties admissus est ad gradum Academicum.

§. III.

An communis Libertatis notio ignota fuerit Aristoteli & Divo Thoma?

Communis libertatis notio est hæc: *Potestas: quæ posita omnibus ad agendum prærequisitis potest agere & non agere.* Ita scilicet ut cum omnibus ad agendum prærequisitis conjungi possit pro mero voluntatis beneplacito, tam actio, quam non actio, seu actionis omisso. Hanc libertatis definitionem

nem ad multa sæcula fuisse ignotam censet Jansenius, eandem fuisse ignotam Aristoteli ac D. Thomæ clamat Eximius Gummarus. Definitionem illam fuisse notam Aristoteli negare non est ausus Jansenius, qui propterea illam passim vocat *Aristotelicam*: in hoc puncto, ubi veritatem agnovit Jansenius, à Magistro suo recedit Eximius Gummarus, utinam recessisset in articulis, quos falsitatis, & hærescos damnarunt Pontifices Romani!

Eximium virum eam, quæ par est reverentiæ appellabo, cavebo ne verbo uno aut duriusculo, aut minus reverenti offendam: nam viro non irascor, qui mihi est alter ego. Sed doctrinam ejus, quia mira est, stupeo, quia nova est cavebo, quia falsa est convincam.

Eximie Gummare doces communem libertatis notionem ignotam fuisse Aristoteli. Quo id argumento fit verosimile? Affirmas id in Compendio, asseris in Dictatis publicis, nusquam probas: Solâ tuâ auctoritate hoc vis persuasum esse Discipulis tuis. Ast ego probabo vulgatam libertatis definitionem si rem ipsam spectes, maximè fuisse notam Aristoteli: Adeamus ipsum lib. 3. Ethic. cap. 5. ibi sic lego: *Quibus in rebus nostra in potestate situm est agere in iis & non agere.*

anquomodo secundum Philosophum potestas agendi separari nequeat à potestate non agendi? Nunc ego interrogo, quid est liberum? Respondes id quod est in nostra potestate. Quid est libertas? Respondebis potestas ad agendum. Subsumo: atqui nunquam est potestas ad agendum, nisi sit etiam potestas ad non agendum: Nam quibus in rebus nostra in potestate situm est agere, in iis & non agere, inquit Aristoteles; ergo secundum Aristotelem numquam & nuspiam est libertas, nisi quando, & ubi est potestas ad agendum & non agendum. Nota ergo fuit Aristoteli hæc libertatis notio, quod tam præfidenter negat Eximius Dominus.

Negar præterea eandem libertatis definitionem notam fuisse D. Thomæ. S. Thomam adeamus ubi textum Aristotelis jam citatum sic enarrat lect. 1. 1. *si operari est in nostra potestate, oportet etiam quod non operari est in nostra potestate: si enim non operari non esset in potestate nostra, impossibile esset nos non operari, ergo necesse esset nos operari, & sic operari non esset ex nobis sed ex necessitate.* Et similiter dicit, quod in quibus rebus non operari est in potestate nostra, per consequens etiam operari sit in potestate nostra. Si enim operari non esset in potestate nostra, impossibile esset nos operari, ergo necesse esset nos non operari: &

sic

(21)

sic operari non esset ex nobis, sed ex necessitate.

En juxta Doctorem Angelicum potestas ad operandum involvit potestatem ad non operandum; nam hanc ex illà deducit: si, inquit, *operari est in nostra potestate, oportet etiam quod non operari est in nostra potestate:* ubi ergo non est potestas ad non operandum, ibi nec potestas ad operandum, ac proinde nec libertas. Videturne etiamnum recepta inter Scholasticos libertatis notio ignota fuisse Doctori Angelico? Audi ipsum in 2. dist. 25. quæ. 1. ar. 1. *ad libertatem arbitrii pertinet, ut actionem aliquam facere vel non facere possit.* Quid clarius? & hoc Deo, inquit, *convenit: bona enim quæ facit, potest non facere.* Probat D. Thomas libertatem arbitrii competere Deo, quia: *bona quæ facit, potest non facere.* & q. 24. de veritate art. 3. Deo tribuit liberum arbitrium, quia *potest hoc velle & non velle.* Eadem q. a. 1. ita philosophatur: Nullus debet puniri, vel premiari pro eo, quod non est in ejus potestate facere & non facere: sed homo justè à Deo punitur & premiatur pro suis operibus: ergo homo potest operari & non operari, & ita est liberi arbitrii. Poterat-ne ita philosophari Doctor Angelicus, si ignota ipsi erat vulgatissima hæc libertatis definitio: potestas ad agendum & non agendum? Poterat-ne dicere: Homo potest operari & non opera-

q1. & ita est liberi arbitrii? Clarissimè etiam mentem suam exponit 1. p. q. 83. art. 3. *Proprium*, inquit, *liberi arbitrii est electio. Ex hoc enim liberi arbitrii esse dicimur, quod possumus unum recipere alio recusato, quod est eligere.*

At, inquit, Eximius Gummarus in Compendio Pag. 12. Liberum arbitrium definit S. Thomas 1. 2. q. 1. 2. 1. *Facultas voluntatis & rationis.* Ita est, sed quid inde conficis vir eximie? Ignotam fuisse S. Thomæ hanc libertatis notionem: *Potestas ad agendum & non agendum?* Fallit consequentia; nam *facultas voluntatis & rationis* juxta Doctorem Angelicum includit potestatem ad agendum & non agendum. Ne gratis hoc videar affirmare, audi ipsum in q. q. disputat. q. 2. de potentia a. 3. *Voluntas, in quantum voluntas; cum sit libera, ad utrumlibet se habet. Potest enim voluntas agere vel non agere, sic vel sic facere, velle & non velle. Et si respectu alicujus hoc voluntati non conveniat, hoc accidet voluntati non in quantum voluntas est.* Facultas igitur voluntatis & rationis, hoc est, libertas, ex mente D. Thomæ involvit habitudinem ad utrumlibet, sive potestatem ad agendum & non agendum: de quo ne ullus relinquatur dubitandi locus, observandum est Doctorem Angelicum illam ipsam definitionem sumpsisse ex Magistro Sententiarum

tiarum

tiarum qui l. 2. dist. 24. ita scribit: *liberum verò arbitrium est facultas rationis & voluntatis, quâ bonum eligitur, gratiâ assistente, vel malum eâdem desistente, & dicitur liberum, quantum ad voluntatem, quâ ad utrumlibet flecti potest. Arbitrium verò quantum ad rationem, cujus est facultas, vel potentia illa, cujus etiam est discernere inter bonum & malum.*

Credam-ne igitur D. Gummaro, viro licet eximio, receptissimam inter Theologos libertatis notionem ignotam fuisse Theologorum Principi? Credere non possum, ut maximè velim, non possum hic capitulare intellectum meum in obsequium Doctoris Eximii: Theologorum namque Princeps S. Thomas definitionem hanc: *facultas rationis & voluntatis* desumpsit ex Magistro, qui illam ita explicat, ut planissimè coincadat cum hac: *Potestas ad agendum & non agendum.* Hanc tamen confidenter ait Doctor Eximius ignotam fuisse S. Thomæ. An ergo existimat S. Thomam, qui Magistrum commentatur, Magistrum non legisse?

An vulgata libertatis notio ignota fuerit

S: Augustino.

Fuisse ignoram S. Augustino sine hæsitatione ullâ pronuntiat Eximius Gummarus in Compendio Theologiæ pag. 12. citius ego credam suum sibi nomen ignotum fuisse Augustino, quam communem libertatis notionem. Ipsum consulamus!, de duabus animabus c. 12. ubi Manichæos liberi arbitrii everfores convincit: *peccati reum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ iniquitatis est, & insania. Quam ob rem illæ animæ, quidquid faciunt, si naturâ, non voluntate faciunt: id est, si libero ad faciendum, & ad non faciendum motu animi carent: si denique abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur, peccato earum teneri non possumus. Potuit-ne S. Augustinus clarius significare menti suæ impressam esse communem hanc libertatis definitionem, Potestas ad agendum & non agendum? Definit Augustinus Animas malas in sententia Manichæorum peccato haud esse obnoxias, si quidquid faciunt, naturâ, non voluntate, hoc est necessario, non liberè faciunt: observa quomodo explicet illud non voluntate sive non liberè faciunt,*

ciunt, id est, inquit, si libero ad faciendum & ad non faciendum motu animi carent. E contrario igitur, voluntate, sive liberè facere, ita ut peccato teneri quis possit, si Augustinum audis, est habere liberum ad faciendum & ad non faciendum animi motum, Et tamen Discipulos suos jubet credere Eximius Gummarus ignotam fuisse Augustino hanc libertatis definitionem: Potestas ad agendum & non agendum, &c.

Quænam igitur libertatis definitio nota fuit Augustino? nota indubiè fuit aliqua. *Si lubet*, inquit Eximius Gummarus in Compendio pag. 12. *forma tibi definitionem ex hac doctrina S. Augustini l. 3. de lib. arbitrio c. 3. voluntas nostra, quia est in potestate nostra, libera est nobis.*

Lubet enimvero: atque ex hâc Doctrinâ formo definitionem hanc: libertas est potestas ad agendum, sive id nobis est liberum quod est in potestate nostrâ. Rectène formata est definitio? Rectissimè, inquires, & planè ad mentem Augustini. Bene habet, hanc ergo accipiamus. Notissima fuit hæc Augustino, hanc tradidit non semel, non iterum, sed sæpius. Nunc ego sic formo argumentum: Augustinus liberum definit *id quod est in nostrâ potestate*, atqui illud tantum est in nostrâ potestate, quod pro

(26)

pro libitu nostro positis omnibus ad agendum requisitis possumus facere & non facere. Nequaquam, inquit, Jansenius lib. 6. de gratiâ Christi c. 4. *Recentiores imaginantur illum tantummodò actum esse in nostrâ potestate, id est nostrâ voluntatis arbitrio, & illius nos tantum esse Dominos, quem pro libitu nostro, positis omnibus necessariis, possumus facere & non facere, quâ in re juxta Augustini sententiam sine dubitatione falluntur.* Quid mihi & tibi est Janse- ni, quid me interpellas? Tuum hic judi- cium non postulatur. Cum Eximio Gum- maro nunc disputo. Iterum ergo formo argumentum ut prius: Augustinus liberum definit id quod est in nostrâ potestate, atqui illud tantum est in nostrâ potestate, quod pro libitu nostro positis omnibus ad agendum requisitis possumus facere, & non facere, ergo illud tantum nobis est liberum, quod pro libitu nostro, positis omnibus ad agen- dum requisitis, possumus facere, & non facere. Ad hoc argumentum quid ais Exi- mie Gummare? Majorem admittis, mihi- que ultro obrudis, minorem, si admiseris conclusionem nunquam evades, est enim exacta ad regulas Dialecticæ: ad minorem ergo quid respondes? Negas cum Janse- nio, non admittis cum Aristotele, D. Tho- ma, S. Damasceno, Nemesio, Augustino

&

(27)

& quibus non? *Intrepide* inquit Gummarus in Dictatis publicis, *negamus.* De isto *intre- pide* Eximie Domine conveniam te infra, nunc probò, quod tam intrepide negas, illud tantum esse in potestate nostrâ, sive liberum nobis quod perinde à nobis fieri potest, & non fieri. Manifeste id probavi ex Aristotele & D. Thoma. Ille enim lib. 3. Eth. c. 5. ait quibus in rebus, nostrâ in potestate situm est agere, in iis & non agere, & in quibus non agere, in iis est & agere: Hic verò locum illum Philosophi expla- nans: *Si operari*, inquit, *est in nostrâ potestate, oportet etiam, quod non operari sit in nostrâ potestate.* Damascenum audiamus l. 2. de fide c. 26. *eorum*, inquit, *quæ sunt, quedam in nobis sita sunt, quedam non sunt. In nobis sita illa sunt quorum liberam habemus potestatem, ut aut ea faciamus, aut non faciamus. . . .* proprie vero in nostrâ potestate consistunt ea omnia, quæ ad anti- mam spectant & de quibus consultamus. Consilium vero est eorum, quæ ex æquo contingunt. Contingit autem ex æquo id, quod tam ipsum possumus, quam huic oppositum. . . . hac ergo sunt, quæ ex æquo sunt in nobis contingentia, ut moveri & non moveri Audin Eximie Domine illud: in nobis sita sunt illa, quorum liberam habemus potestatem ut aut ea faciamus, aut non faciamus? Audin & illud: proprie in nostrâ potestate consistunt ea omnia. . .

omnia . . . quæ ex aquo contingunt. Contingit autem ex aquo id, quod tam ipsum possumus quam huic oppositum? An non est luculentum istud Damasceni testimonium? Damascenus autem fere ad verbum, illud descripsit ex Nemesio lib. de naturâ hominis c. 40. habes ergo & testimonium Nemesii: addamus aliud ex Clemente Alexandrino quâlibet. 4. Stromatum sub finem ita scribit. *Id est in nostrâ potestate, cujus ex aquo sumus Domini, & ejus quod ei adversatur, ut philosophari vel non; & credere, aut non credere. Per hoc ergo quod sumus æquæ participes utriusque eorum, quæ inter se adversantur, invenitur fieri posse id quod est in nostrâ potestate.* Intrepidè etiam negas vir Eximie illum dumtaxat actum esse in nostrâ potestate quem æquè ponere possumus & non ponere? Sed nihil agimus, nisi Augustinum Eximio Gummario opponamus. Augustinus lib. de naturâ & gratiâ c. 47. contra Pelagium colligit videndi possibilitatem esse in nostrâ potestate: aut ego, inquit, non intelligo, quid dicat, aut ipse. *Quomodo enim in potestate nostrâ non est videndi possibilitas, si in potestate nostrâ est non videndi necessitas, quia in potestate est cæcitas, quæ id ipsum videre posse nobis, si volumus, adimamus?* Supponit ergo S. Augustinus verissimum esse illud, quod ex Philosopho statuebat Doctor

etor Angelicus: Si operari est in nostrâ potestate, oportet etiam quod non operari sit in nostrâ potestate; quodque dicebat Clemens Alexandrinus: *Id est in nostrâ potestate, cujus ex aquo sumus domini. & ejus, quod ei adversatur, ut philosophari vel non, &c.* Hinc S. Augustinus vix unquam ait in nostrâ esse potestatem aliquid agere, quin continuò addat, vel non agere? Sic eodem capite 47. lib. de naturâ & gratiâ: de odoratu autem quod dicit, nonne paratim attendit, non esse in nostrâ potestate posse odorari, vel non posse, sed in nostrâ potestate esse; hoc est in voluntate odorari vel non odorari? Et hom. 15. ex 50. in istâ potestate est consentire vel non consentire. Plura hujuscemodi testimonia collegit ex Augustino Antonius Ricardus in disputatione Theologicâ de libero arbitrio contra Janfenium, sed cavebunt S. Theologiæ studiosi hunc librum perolvere in Collegio Pontificio, cui præest Eximius Gummarius. Securius legent Augustinum Cornelii Janfenii, Litteras Montaltii, Rituale Alethense, & hujuscemodi plura damnata volumina; quorum legendorum facultas ampliò concedi dicitur ex quo Eximius Dominus Franciscus van Vianen à Romana Legatione factus est redux.

Amplius probatur communem libertatis definitionem notam fuisse Augustino.

NON multis est opus : paucis ita argumentor. Libertas quam homini lapsio S. Augustinus contra Hæreticos asseruit, sola illa est, ejus concordia cum gratia efficaci difficillimè intelligi potest : atqui sola libertas, quæ est potestas ad agendum & non agendum est ejusmodi ut illius concordia cum gratia efficaci difficillimè possit intelligi : ergo sola libertas quæ est potestas ad agendum & non agendum, ea est, quam homini lapsio S. Augustinus contra Hæreticos asseruit. Consequentia, ni fallor, est legitima. Utramque præmissam propositionem sigillatim demonstro.

Ac primam quidem ex ipso Augustino, qui sæpius ingeminat libertatis cum gratia efficaci concordiam vix ab homine intelligi, nedum explicari posse. Epistolâ 2. ad Valent. *difficillimam* vocat, Epist. 1. *difficillimam & paucis intelligibilem*. 1. de gratia Christi c. 47. *ista questio*, inquit, *ubi de arbitrio voluntatis, & Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum*

arbitrium, negari Dei gratia videatur ; quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri. Et lib. 2. de peccatorum meritis & remiss. c. 18. *ipsa etiam*, inquit, *ratio quemlibet nostrum querentem vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam, ut liberum arbitrium auferre videamur : rursus ne liberum sic asseramus arbitrium, ut superbâ impietate ingrati Dei gratia judicemur*.

Satis, opinor, ex hisce testimoniis est manifestum S. Augustinum per libertatem intellexisse illud tantum, cujus cum gratia efficaci concordia est *difficillima, & paucis intelligibilis*.

Numquam autem concordia hæc difficilis, nedum difficillima, & paucis intelligibilis visa fuisset Augustino, nisi Sanctus hic Pater per libertatem intellexisset potestatem ad agendum & non agendum, quæ est altera propositio demonstranda, quamvis demonstratione non egeat cum per se sit manifesta : Quis enim vel tyro Theologus conciliare nequeat facillimè efficacem gratiam cum libertate hominis, si hæc non sit alia, quam potestas ad agendum ? Gratia efficax dat ipsam actionem, dat ipsum agere : estne difficile, estne difficillimum, estne paucis intelligibile quomodo cum illâ gratiâ, quæ dati potest agere consistat potestas

testas ad agendum ? Eximie Gummare non sum ego Doctor Eximius, ne quidem sum Eruditissimus Dominus, ne quidem Baccalaureus Formatus, Theologus sum de communi grege, vix aut ne vix quidem mediocris, videor tamen intelligere utrumque, quomodo efficax gratia, quæ dat ipsum agere, stet cum potestate ad agendum, videor, inquam, intelligere quomodo cum efficaci gratiâ ad amandum Deum, consistat posse amare Deum. Eximie Domine sume experientiam domi, interroga unum aliquem ex alumnis tuis, cui ingenium vix est mediocre: potestne fili charissime intelligere quod cum efficaci gratiâ quæ dat ipsum credere, consistat posse credere, five quomodo is, cui Deus efficacem largitus est gratiam ad credendum, possit credere ? reponet, ni fallor, Alumnus ille, istud quidem intelligo Eximie Domine ac Magister noster, sed quomodo is possit non credere, qui gratiam ad credendum nactus est efficacem, hoc non intelligo, non capio. Quod intelligere potest Alumnus ille, hocne visum est Augustino prodigiosi ingenii, *difficillimum & paucis intelligibile* ?

Videor mihi hic audire Eximium Dominum mustitantem, mirari se concordiam illam

illam libertatis cum gratia visam fuisse Augustino *difficillimam & paucis intelligibilem*, cum non usque adeo difficilis visa sit Eximio Domino Francisco van Viane, qui in Dictatis de Gratia cap. 10. ita loquitur : *Quamquam ut ad materiam redeamus, non tam abstrusa & remota sit ab hominum cogitatione efficacia illius gratia, & humana libertatis concordia: Imo si res bene inspicatur (quàm est dolendum quod S. Augustinus non bene rem inspexerit) tantum difficultas est ut libertas convenienti definitione describatur. sed quidquid sit seu de experientia libertatis, seu de definitione ejus Philosophica, nihil de illis tangere volumus &c.*

Desine mirari vir Eximie; ratio, ob quam concordia libertatis cum gratia S. Augustino visa sit difficillima, quæ Eximio Domino van Viane visa est minus abstrusa, minusque difficilis, hæc est, quod S. Augustinus per libertatem intellexerit, quod intelligunt omnes orthodoxi, scilicet, potestatem ad agendum, & non agendum positis omnibus ad agendum prærequisitis: hoc videbatur Sanctissimo Doctori difficillimum, & paucis intelligibile, quomodo gratia, non quidem omnis, sed efficax seu congrua, infallibiliter, insuperabiliter, & indeclinabiliter obtineat effectum, detque

ipsum velle & operari, & tamen voluntati maneat integra potestas ad agendum & non agendum, ita ut voluntatis perviciâ fieri possit, ut gratia efficax secundum naturam suam considerata non obtineat effectum illum, ob quem à Deo datur, atque ita efficax non sit; Hinc S. Augustinus vehementer erat sollicitus, *ne sic defendamus gratiam, ut liberum arbitrium auferre videamur: rursus ne liberum sic asseramus arbitrium, ut superbâ impietate ingrati Dei gratia judicemur.*

Eximius verò Dominus van Viane quæstionem de libertate, ut philosophicam explodens, sensa sua de gratia; ejusque efficacia liberrimè depromit: tum potest: *Forfitan quispiam expectabit, ut etiam ostendamus, quod cum illâ gratia efficacia consistant illa, quæ pro humana libertatis defensione prætendit Philosophia; Sed potius, quam in istam disputationem in hoc Tractatu descendam; malo ostendere, quod ad istam descendere non sit necesse. Censet tamen conciliationem libertatis cum gratia haud esse difficilem: tantum difficultas est ut libertas convenienti definitione describatur. Ita vir ille Eximius.*

Probatur communis definitio Libertatis auctoritate multiplici.

EXimius Gummarus communem libertatis notionem hostiliter insectatur, quia omni auctoritatis pondere est destituta. *Quod auctoritatem attinet, inquit in Dictatis publicis, non scimus pro eâ hæcenus allegari vel unum Ecclesiastici Concilii, vel unius Pontificis Decretum, aut unius e Sanctis Patribus sententiam.* Eximius Dominus totus est candidus, ignorantiam suam non erubescit: ego verò non capio, quâ fieri possit ut Doctor Theologus usque ad eò crassam habeat ignorantiam eorum quæ ignorare non potest Tyro Theologus. Oportet sanè peregrinum esse in Scripturis Sacris, in Conciliis, in Pontificum Decretis, iis etiam quorum observantiam religiosam promissit ac juravit non semel, in Sanctis Patribus, quorum testimonia pro communi libertatis definitione tam sunt obvia & luculenta ut ea ignorasse omnia Eximium Gummarum credere non possim, licet sincerissimè affirmare sit visus. Suspicio virum restrictione usum purâ putam mentali, quæ, ut ego qui-

dem sentio, numquam & nusquam est licita. Compendii causâ authoritatem multiplicem pro communi libertatis definitione adducam paucis, quamvis sit difficile in tanta copia esse compendiosum: conabor tamen.

Scriptura sacra pro communi definitione libertatis.

Libertatem ita delineavit Spiritus Sanctus in Scripturis sacris gen. 4. vers. 7. *nonne si bene egeris, recipies, sin autem male, sub te erit appetitus tuus & tu dominaberis illius.* En libertatem depictam per potestatem agendi bene & malè, per dominium in appetitum; dominium autem explicat Doctor Angelicus per potestatem agendi & non agendi ut vidimus §. 3. Ecclesiastici 31. v. 1. *libertas hominis ita succinctè exprimitur: qui potuit transgredi & non est transgressus; facere mala & non fecit.* Id est, qui liberè non est transgressus, qui liberè mala non fecit; libertas igitur dicit posse facere & posse non facere. An nulla hæc est authoritas? Plura occurrunt in Sacris paginis testimonia, quibus libertas hominis exprimitur per potestatem ad opposita, sed illa prætereo, tum quia sunt satis obvia, tum quia volo esse compendiosus, & hinc inde pauca delibare ex multis.

Com-

Concilia pro communi libertatis definitione.

Concilium Tridentinum contra Hæreticos statuens gratiam libertati hominis non obee, ita loquitur Ies. 6. c. 5. *Tangente deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem. . . inspirationem recipiens, illam & abjicere potest.* Volebant hæretici inspirationem Spiritus Sancti non stare cum libero arbitrio, quia inspirationem accipiens, illam abjicere non potest. Contra definit Tridentinum, inspirationem Spiritus S. libertati non officere, quia inspirationem accipiens, illam abjicere potest, hoc est, potest non agere cum inspiratione illa: ac propterea Anathema dicit ibidem Canone 4. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum. . . Deo excitanti atque vocanti. . . non posse dissentire si velit.* Definit ergo posse dissentire, id est posse non agere cum gratiâ, ut sua homini constet libertas. Hoc ipsum solemter advertit nobilis Thomista Didacus Alvares disp. 115. num. 4. *Ad liberum arbitrium, inquit, inessentialiter requiritur, quod positus omnibus antecedenter secundum ordinem rationis, vel temporis ad actum prærequisitis, possit operari, vel non operari, ita videlicet ut cum iisdem prærequisitis stet simul in libero arbitrio facultas & potentia, quâ possit ope-*

vari, si velit, vel non operari, si velit. In hac conclusione conveniunt omnes Catholici; habetur enim definita in Conc. Trid. sess. 6. Can. 4.

CONCILIUM SENONENSE in decretis fidei decr. 15. Cum reliquerit Deus hominem in manu consilii sui, apposueritque coram eo ignem & aquam, bonum & malum, ut ad quodcumque voluerit, porrigat manum suam: nec abs re beatus ille dicatur, qui potuit transgredi & non est transgressus, & facere mala, & non fecit; quod sub eo sit appetitus ejus, & dominetur illius: ac denique percurrenti s. Scripturam passim obvium sit, quod liberum utramvis in partem hominis arbitrium asseveret, &c. Quid porro est, liberum utramvis in partem hominis arbitrium, nisi potestas agendi & non agendi? Hæc & alia allegata sunt sæpius. Et interim Eximius Doctor ignorat (quod mirum) pro definitione illa vel unum allegari Ecclesiastici Concilii Decretum.

Pontifices Romani pro communi libertatis notione.

PIUS V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. damnarunt hanc propositionem in sensu Baii: *Quod voluntarie sit, etsi necessarium fiat, liberè tamen sit.* Ad libertatem igitur non est satis quod homo voluntariè agat, si agat necessariò, hoc est si non possit non agere; non posse enim non agere, est necessariò

cessariò agere, ut vel ex ipsis terminis est notum; ex mente ergo horum Pontificum, ad libertatem requiritur, ut ita homo agat voluntariè, ut possit non agere; per libertatem itaque intellexerunt potestatem ad agendum & non agendum.

Innocentius X. & Alexander VII. Hæreseos damnarunt sententiam Jansenii docentis ad merendum & demerendum non requiri libertatem à necessitate: quid hi Pontifices per libertatem à necessitate intelligebant? Indubiè illud quod ad merendum & demerendum requiri negabat Jansenius, atqui Jansenius requiri negabat potestatem ad agendum & non agendum positis omnibus requisitis (nega Gummare, si ausis). illud ipsum igitur per libertatem intellexerunt Pontifices propositionem dampnantes in sensu Jansenii. Agnosce vir Eximie non unius aut alterius, sed quinque Pontificum Authoritatem pro communi libertatis notione, quam rejicis tam intrepide.

Sancti Patres pro communi libertatis notione.

HIC cogor esse compendiosus, nam SS. Patres occurrunt tam multi, ut copia nos obruat; ut mirum sit, Eximium

Doctorem S. Theologiae Gummarum dicere potuisse, nescire se pro definitione illâ adduci vel unius è SS. Patribus sententiam. Magni Patris S. Augustini sententiam adduximus, uti & Damascenum. Paucos alios ex multis qui primò occurrunt in medium proferamus, S. Irenæus l. 4. adversus hæreses cap. 7. hunc titulum præfigit: *Ostensio quod homo liber sit & suâ potestatis*, ad hoc ut ab se eligere possit *meliora & contraria*. Caput ipsum concludit his verbis: *qui operantur quidem illud (bonum) gloriam & honorem percipient*, quoniam operati sunt bonum, cum possent non operari illud: *hi autem, qui illud non operantur, iudicium justum recipient Dei*, quoniam non operati sunt bonum, cum possent operari illud.

Clemens Alexandrinus l. 2. Strom. Nos autem libera & absolutâ potestate eligere & vitare à Domino datum esse hominibus, à Scripturis accepimus.

Origenes hom. 20. in Num. *Sui arbitrii est anima, & in quam voluerit partem est ei liberum declinare.*

Lactantius lib. 4. de divin. instit. c. 24. *Qui dat præcepta vivendi, amputare debet omnium excusationum vias, ut imponat hominibus parendi necessitatem, non vi aliquâ, sed pudore, & tamen libertatem relinquat, ut & præmium sit constitutum parentibus, quia poterant non parere, si vellent;*

&

*& non parentibus pena, quia poterant parere si vel-
lent. Viden libertatem relictam parentibus,
quia poterant non parere? Viden etiam libertatem relictam non parentibus, quia poterant parere?*

S. Athanasius contra idola: *anima est libera & sui arbitrii: potest enim ut ad bona se inclinare, ita bona quoque averfari.*

Optatus Milevitanus l. 7. contra Parmenianum: *homicida scelus dum nemo cogit (id est dum liber est) potest & facere, potest & non facere: adulterium Machus, dum de foris nemo compellit, potest admittere, potest & non admittere?*

S. Epiphanius Hæresi 16. propterea quod possit peccare & non peccare, ab alio peccatorum supplicia sumuntur, alius vero laudem refert rectè factorum.

Gregorius Nyssenus lib. 7. de Philosophiâ cap. 2. *concupiscere & non concupiscere, mentiri & non mentiri, & quaecumque talia, in quibus consistant virtutis & vitii opera, hæc sunt nostro libera arbitrio.*

Idem lib. eodem cap. 1. *Si nullius actionis ita est principium homo, ut in ipsius potestate sit eam facere aut non facere, ex superfluo habet unde consulat. Ad quid enim utetur consilio, nullius existens actionis Dominus?*

S. Hieronymus Dial. 3. contra Pelag. Attit

Atticus personam Catholici sustinens, Crisostolum Pelagianum sic affatur: *Hoc est quod tibi in principio dixeram, in nostra esse positum potestate, vel peccare, vel non peccare, & vel ad bonum vel ad malum extendere manum, ut liberum servetur arbitrium.*

S. Prosper lib. 2. de vocatione Gentium cap. 12. *Certissime noverimus nullum fidelium à Deo non discedentem relinqui, neque cujusquam ruinam ex Divina esse constitutione dispositam, sed multis, qui jam judicio rationis utuntur, ideo liberum esse discedere, ut non discessisse sit præmium, & ut quod non potest nisi cooperante Spiritu Dei fieri, eorum meritis deputetur, quorum id potius voluntate non fieri.*

ENNODIUS TICINENSIS Epistola ad Constantinum 23. *Inventus est homo. . . asserens. . . in unâ tantum parte, quæ deterior est, eligendi datam esse licentiam. Orthodoxaticam propositionem, quæ juxta Apoc. scriptas habet in fronte blasphemias! Quæ ista libertas est, ubi hoc solum datur velle quod puniat? aut quare electionem nominet, ubi unam tantum partem asserit fuisse concessam?*

Eximie Gummare *inventus est qui arbitretur quando concupiscentia in homine est victrix in unâ tantum parte quæ deterior est eligendi datam esse licentiam. Nosti virum? Vir est Eximius. Erubescit, opinor, Doctor Exi-*

Eximius incauto excidisse sibi, pro communi libertatis definitione non adduci vel unius è Sanctis Patribus sententiam.

Theologi antiqui pro communi Libertatis notione.

Theologorum omnium Coriphæum S. Thomam audivimus §. 3.

MAGISTER SENTENTIARUM in 2. dist. 24. liberum arbitrium ita definit: *Facultas rationis & voluntatis, & dicitur liberum quantum ad voluntatem, quæ ad utrumque selecti potest, arbitrium vero quantum ad rationem, cujus est facultas, vel potentia illa cujus est discernere inter bonum & malum. Non quævis ergo voluntas, si Magistrum audimus pertinet ad liberum arbitrium, sed illa dumtaxat, quæ ad utrumque selecti potest, sive quæ potest agere & non agere. Quando igitur Doctor Angelicus libertatem definit, quod sit facultas rationis & voluntatis, intelligendus est ad mentem Magistri, à quo illam definitionem accepit.*

Idem Magister ibidem dist. 25. *Liberum arbitrium est potestas libera ad utrumlibet, quia liberè potest moveri ad hoc vel illud. Quid clarius? Nec tamen, inquit, omnia futura sub liberi arbitrii potestate veniunt, sed ea tantum quæ per libe-*

rum arbitrium possunt fieri vel non fieri. Quid manifestius?

S. BONAVENTURA Doctor Seraphicus in 2. dist. 25. p. 1. art. unic. q. 3. dominium voluntatis quod pertinet ad libertatem exponit per hoc, *quod potentia potest esse in actu & cessare ab actu secundum suum imperium & secundum proprium motum.*

SCOTUS Doctor subtilis in 1. dist. 39. *actus primus (nempe voluntas) consideratus in illo instanti, in quo est prior naturaliter actu secundo (nempe volitionis) ita ponit illum in esse, tanquam effectum suum contingentem, quod ut prior naturaliter posset æque ponere aliud oppositum in esse.* Sed subtilior fortassis est Scotus quam ut intelligatur à Gummaro; illud tamen intelliget opinor, quod libera voluntas ita ponat actum, ut possit æque ponere oppositum: hoc est ita agat, ut possit non agere. Plura Doctoris subtilis testimonia sunt ad manum. Sed Compendio utor adversus Auctorem Compendii.

ALEXANDER ALENSIS 2. p. q. 72. memb. 2. art. 2. §. 2. in voluntate duas quodammodo facultates distinguit, naturalem alteram, alteram liberam: *est quædam, inquit, facultas voluntatis naturalis, quæ est determinata ad unum tantum: & ita non con-*

verti-

vertitur cum libero arbitrio: est alia facultas voluntaria: quæ se habet ad opposita, & hæc convertitur cum libero arbitrio. Ecce libertatis indolem in eo ponit, quod se habeat ad opposita, sive quod potentia possit agere & non agere.

GUILIELMUS DE RUBIONE in 2. dist. 25. quæst. 1. art. 2, *in beatis est usus liberi arbitrii, non respectu actus beatifici, qui non est in eorum potestate, sed respectu omnium aliorum in eorum potestate existentium, ut videlicet possint ab iis in esse poni vel non poni.*

GABRIEL BIEL in 2. dist. 25. *potentia libera ut distinguitur contra naturalem, est potentia indifferens ad opposita, quæ scilicet in sua potestate habet utrumque oppositorum, scilicet facere & non facere. Hæc dicitur libertas contingentie. Sic accipitur, quando est principium meriti & demeriti: nam per hæc quæ vitare non possumus, nec meremur, nec demeremur.*

Eximie Gummare ex innumeris Theologis antiquioribus adduxi pauculos, ne multas cogar implere paginas, adduxi illos ipsos, quos à parte suâ stare mentiuntur Calvinistæ cum Jansenio. Omitto Theologos recentiores, quia hos contemnere te docuit Jansenius. Prætereire tamen non possum Doctores quosdam Lovanienses majores tuos, quos contemni æquum non est.

est à te Doctore Lovaniensi, si superis placeat, Eximio.

Doctores Lovanienses pro communi libertatis definitione.

RUARDUS TAPPERUS florentissimæ Academiae Lovaniensis Cancellarius art. 7. contra Lutherum, liberum arbitrium, inquit, est facultas quâ positis omnibus requisitis ad eligendum & agendum, possumus non eligere & non agere. Hinc ibidem propositione 4. sic colligit: omnes gratiæ, quæ sunt nobis operandi principia, aut quibus dirigimur & protegimur, & universæ quæ præcedunt tempore vel naturâ Dei operationem efficacem, esse possunt sine usu & fructu, & in vanum à nobis accipi; ita ut eis positis possumus non credere, non converteri, non bene operari, nec voluntati adducunt necessitatem.

Magnus ille JOANNES A BONONIA redûx Synodo Tridentinâ, in Universitate Lovaniensi Professor anno 1555. in disputatione de libero arbitrio, sic nobis illud definit: Est facultas quâ positis omnibus requisitis ad eligendum & agendum, possumus non eligere & non agere; ita videlicet, quod omnibus similibus, se habentibus, quando eligimus, possumus non eligere. Addit dein; competentissimum esse, quod ob libertatem voluntatis quâcumque posita gratiâ etiam,

etiam eâ, quæ facit converti, possumus eam negligere & nolle converti.

JACOBUS LATOMUS adversus Erasmus de merito pag. 175. Nos cum Deo operamur libere & voluntarie tamquam actuum nostrorum domini, habentes in nostrâ potestate agere vel non agere: eligimus enim quæ Deo placent, & quæ illi displicent repudiamus, sicut de viro Sancto dicit Ecclesiasticus 31. qui potuit transgredi, & non est transgressus.

GUILIELMUS LINDANUS Panopliæ Evangelicæ lib. 3. cap. 17. Homini post Adam lapsum suum est reliquum arbitrium, quo aut agere potest aut non agere, assentiri, aut dissentiri, atque adeo non assentiri.

CUNERUS PETRI Episcopus Leovardienfis de libero arbitrio cap. 2. ait Doctores asserere: Liberum Arbitrium esse facultatem, cujus ratione in hominis potestate est, ut positis omnibus, quæ electionem & actionem præcedunt, & ad eam prærequiruntur, possit se ipsum ad eligendum & agendum flectere, vel ab iisdem abstinere. Quam libertatis notionem & ipse probat ab experientia: Quantumcumque, inquit, ratio aliqua, vel suasio, vel inspiratio nos ad consentiendum & agendum inclinet, & moveat; experimur tamen in nobis, quod possumus acquiescere, vel non acquiescere.

JOANNES MALDERUS Episcopus Antver-

verpiensis 1. 2. q. 13. art. 6. Rectè, inquit, liberum Arbitrium creatura desinieris: potentiam quæ positis omnibus ad agendum prærequisitis, & eodem modo se habentibus potest agere & non agere.

JOANNES WIGGERS 1. 2. quæst. 6. art. 1. & 2. n. 6. hæretici hujus temporis, ut Calvinus, Lutherus & alii non agnoscunt in nobis libertatem ullam, quæ opponatur necessitati in operando; sed tantummodo quæ opponatur coactioni. . . . Sed contra hos certa fide tenendum est, in homine etiam post lapsum superesse naturalem facultatem liberam . . . quæ requirit in potentia quamdam indifferentiam ad agendum & non agendum positis jam omnibus ad actionem prærequisitis, unde hi articuli à duobus Pontificibus sunt reprobat: quod voluntarie fit, etiamsi necessitate fiat, liberè tamen fit. Item: sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

Addamus GUILIELMUM ESTIUM Lovanii celebrem lib. 2. dist. 24. §. 13. nunc post lapsum homines ita agunt bene vel male, ut possint non agere, & proinde retinent liberum arbitrium: non obstante eo, quod nihil agant bene sine gratia Dei.

Eximie Gummare Compendio exhibui pro communissimâ libertatis notione auctoritatem multiplicem Scripturæ sacræ, Conciliorum, Pontificum, S. S. Patrum, Theo-

Theologorum, principum, illorum etiam quos à se stare mentiuntur hæretici: adduxi etiam auctoritatem præstantissimorum florentissimæ Lovanienſis Academiæ Doctorum. Interea præſidenter pronuntias definitionem illam non tanta niti auctoritate ut eam admittere cogaris; intrepide inquis, negamus definitionem illam: intrepidus es vir Eximie tot ac tantis adversariis circumſeſſus? Adversantur tibi Scripturæ Sacræ, adversantur Concilia Ecclesiastica, adversantur Pontifices, Christi Vicarii, adversantur SS. Patres & Theologi Orthodoxi omnes, interea tu persistis intrepidus? Quis timorem excussit omnem, quis frontem abstulit, ut non erubescas ad auctoritatem, quâ major non potest excogitari? Auctoritati tantæ, tamque multiplici quid opponis Eximie Gummare? opponere non potes aliud quam illud Janſenii lib. 6. de gratia Christi cap. 4. col. 618. Recentiores imaginantur illum tantummodo actum esse in nostra potestate, id est nostra voluntatis arbitrio; & illius nos tantum esse dominos, quem prohibitu nostro positis omnibus necessariis possumus facere & non facere, quâ in re juxta Augustini sententiam, sine dubio falluntur. Judicium illud Janſenii quoque Recentiores sine dubio falluntur, tantum apud te habuit ponderis, ut intrepide negare

non dubitaveris definitionem illam, quam ex Sacris Litteris, ex Conciliorum ac Pontificum Decretis, nec non ex SS. Patribus hausertunt Theologi omnes Orthodoxi, tum Antiqui tum Recentiores. Nec definitionem illam solummodo rejicis intrepidè, sed contemnis potius ac averfariis. *Non meretur, inquis, tantillum opera . . . non meretur etiam subsidium sensus compositi & divisi*: nec contemnis dumtaxat, sed hostiliter insectaris, tamquam erroribus Pelagianorum & Semi-Pelagianorum affinem: Nimium, inquis propendet in Pelagianorum & Semi-Pelagianorum errores. Ergone Spiritus Sanctus in sacris paginis, Ecclesia in Conciliis, Pontifices in constitutionibus, Sancti Patres in suis libris, Theologi Orthodoxi omnes nimium propenderunt in Pelagianorum & Semi-Pelagianorum errores? Vah Idiotum petulans Doctoris Eximii.

Inanis quidam conatus Eximii Gummarii.

ARduum est contra torrentem obniti: Rejicere vulgarissimam libertatis notionem est obniti contra torrentem S. S. Patrum, ac Theologorum omnium: quare

etfi

etfi Eximius Gummarus voce tenuis asserat intrepidè se negare definitionem illam, ostendit tamen reipsa non omnem sibi abesse timorem, ac formidinem. Nam posteaquam definitionem illam hostiliter fuisse insectatus, conatusque illam Discipulorum animis excutere, sensit animo suo illam ipsam adhærere tenacius, quam ut penitus rejicere posset. Quare ita subnecte observ. 2. in Dictatis: *hac equidem non eo sine dicta sunt, quasi illa definitio libertatis amoris beatifico accommodari non posset.*

Eximie Gummare, si definitio illa amoris beatifico possit accommodari, cur illi tam es insensus? cur illam rejicis? cur negas intrepidè, saltem ore tenuis? si poteras illam sensis tuis accommodare, debebas tantillum saltem deferre S. S. Patribus ac Theologis Orthodoxis, qui definitionem illam concinnarunt ex sacris paginis, atque Ecclesiæ decretis: debebas suppressisse tuum illud contemptu plenum: *non meretur tantillum opera . . . non meretur etiam subsidium sensus compositi & divisi.*

Juvat interim intelligere quâ ratione possit vir Eximius communem libertatis definitionem, quam contra torrentem rejicit intrepidè accommodare amoris beatifico: quia, inquit, *positis omnibus ad agendum præ-*

D 2

quisitis

quisitis, possent Beati, quantum nimirum est ex parte modi agendi (si objectum Deo melius existeret, vel si amoris Domini cessatio ipso amore melior foret) aliud illud objectum amare, vel ab amore divino cessare: posset ergo definitio accommodari explicando hoc sensu: quantum est ex parte modi tendendi; sed non meretur tantillum opera. &c. obscurior hic est, Eximie Gummare, quam ut mentem tuam facile possim assequi: libertatis definitionem hanc potestas ad agendum & non agendum positis omnibus prærequisitis, conaris accommodare amoris beatifico: conatus tuus eò debet tendere, ut ostendas beatos positis omnibus ad agendum prærequisitis, ac proinde positâ etiam clarâ visione Dei; posse pro libitu amare Deum; posse etiam non amare, seu cessare ab amore Dei; non ita quidem, ut cum clara visione Dei simul consistat & amor & non amor, conjungendo amorem cum non amore, sed ut cum clara Dei visione, reliquisque ad amorem beatificum prærequisitis, tam possit conjungi non amor, quam possit conjungi amor. Hoc est ostendendum, ut libertatis definitio quam intrepide rejicis, accommodetur amoris beatifico. Quæro ergo ex te Doctore ac Magistro: positâ clarâ Dei visione, possuntne beati non amare Deum clarè visum?

Imo

Imo, inquires, Nam possent beati, quantum nimirum est ex parte modi agendi (si objectum Deo melius existeret, vel si amoris Domini cessatio ipso amore melior foret) aliud illud objectum amare, vel ab amore divino cessare. Hocce est definitio- nem illam amoris beatifico accommodare & nonne eadem ratione Jansenius eandem definitionem accommodabit operationi, ad quam homo determinatur à delectatione victrici, terrena vel cælesti? Imò multò facilius definitionem illam ejusmodi operationi accommodabit Jansenius: nam positâ delectatione victrici cælestis gratiæ ad amandum v. g. Deum, posset homo, quantum nimirum est ex parte modi agendi (si major superveniret delectatio terrena, quæ non est conditio impossibilis, uti est illa quam ponit Eximius Gummarus) non amare Deum, ac per consequens amabit liberè eâ libertate, quæ satis est ad merendum. Immeritò igitur damnata est hæreseos Jansenii de libertate doctrina; quod dicere non audebit Vir Eximius, si memor sit observantiæ religiosæ erga constitutiones Apostolicas, quam promissit ac juravit antequam factus sit Eximius. Eodem prorsus modo definitionem illam Calvinistæ, Stoici, Manichæi, aliique omnes omnium temporum hæretici accommodabunt erro-

ribus suis, immeritoque censebuntur ab Ecclesia proscripti velut hostes libertatis humanæ: inanis ergo ac futilis est conatus Eximii Gummati, conantis communem libertatis notionem accommodare amori beatifico: nec servit ad aliud, quam ut fucum faciat Discipulis, videaturque ad actionem humanam, qualem censeret esse amorem beatificum, requirere libertatem à necessitate, cum re ipsa non requirat aliud quam libertatem à coactione, quæ sola reperitur in amore beatifico, utpote qui profluit à voluntate beatorum cum perfecto rationis indicio, sed ita profluit, ut positus omnibus requisitis, inter quæ est visio Dei clara, non possit non profluere, atque adeò profluat necessariò, non ergò liberè à necessitate, hoc est; ita ut possit non profluere, sed tantum liberè libertate à coactione, quâ contentum esse Eximium Gummarum vel ex eo patet, quod in Compendio pag. 12. ita discurrat: *Amor beatificus est Actus humanus & perfectè voluntarius, ac proinde etiam liber libertate essentiali*: En libertate essentiali contentus est Vir Eximius, ut amor beatificus censeatur actus humanus: solam autem libertatem à coactione esse libertatem essentialem, nemo nescit Theologus.

§. VIII.

Expenditur Gummarianum illud: definitio libertatis hæc: potestas ad agendum, & non agendum nimium propendet in Pelagianorum & Semi-Pelagianorum errores.

EXimius Gummarus horret vehementer hæresim. Quis credat? Vulgarissimam Philosophorum, Theologorum, ac S. S. Patrum libertatis notionem intrepidè negat. Qua de causa? Quia *nimium propendet in Pelagianorum & Semi-Pelagianorum errores*. Hinc implacabile ipsius odium in receptissimam libertatis definitionem. Idem odium in eandem definitionem eodem impulsus motivo concepit Jansenius lib. 6. de Gratia Christi in præfatione ubi hæc lego: *defendendo illam indifferentem libertatem Calvinum quidem subvertimus, sed Pelagii maculam non diluimus*. Hinc in fine sui Pseudo-Augustini concinnavit *paralelum erroris Massiliensium & opinionis quorundam recentiorum*.

Laudo Jansenium quod Pelagii hæresim (saltem in statu naturæ lapsæ) magnopere sit averfatus, eadem de causâ laudo, ac vehementer laudo Eximium Gummarum:

sed quod Janſenins à Pelagiano errore ſe-
ceſſerit ad dogma Calvinii in hoc non laudo.
Occurrit mihi illud antiquum :

Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim
Item illud Horatii :

Dum ſtulti vitant vitia in contraria currunt.

Utinam memoret fuiſſet Janſenius illius
moniti, quod apud ipſum lego lib. 6. de
Gratia Chriſti in præſatione. *Quacumque*
tandem Eccleſiam erroris peſtis oppugnet..... abſit
ut quicumque Doct̃or Catholica veritatis ita unum
declinet errorem, ut in alterum incidat.

Illud ipſum accidiſſe ſuperioris ſæculi
hæreticis jam pridem obſervarunt Catho-
lici Scriptores, qui cum illis fortiffime con-
ſiſerunt. : Unum alterumve ſumtaxat au-
diamus. *Proteſtantes*, inquit Stapletonus
tomo 2. pag. 410. in quæſtione quodlibe-
tica 3. *Pelagianos errores nobis impingunt, ſequē*
ac ſuam doctrinam Pelagianorum hæreſim im-
pugnare ajunt. Sed id dum faciunt in Manichæi
inſanias ruunt, & Scyllam Pelagianam declinantes,
Charybdim Manichæam impingunt: quid enim eis
prodeſt contra Pelagianos adjuvantem gratiam aſſe-
rere, cum tamen cum Manichæis liberum arbitrium
tollant. Ac demum ita concludit: egregia
ergo & callidiſſima, ſed vana & improba aſtutia.
Pelagianiſmum ſe impugnare Proteſtantes ajunt, &
Pelagianiſmi Catholicoſ redarguunt, dum Pelagium
decli-

declinantes, vel Manichæo adherent, vel in ter-
tium quoddam extremum delati, deteriora Pela-
gianiſis docent.

Driedo etiam Doct̃or Lovaniensis lib.
de concordia liberi arbitrii cap. 1. *Sunt jam*
ſicuti fuerunt & olim, improbi divina gratia de-
ſenſores contradicentes quidem Pelagianæ hære-
ſi, eorumque erroribus, ſed dum inſipienter id fa-
ciunt, incidunt & ipſi in duo præcipua mala,
unum quod Catholicoſ Patres, & totum Doct̃orum
Scholaſticorum cætum Pelagianorum nomine cri-
minantur: alterum quod etiam ipſi alio perverſi-
tatiſ genere inſanientes, hæreſim novi erroris indu-
cunt.

Eximie Gummare ſcrupulum mihi mo-
ves, incipit, proſecto & mihi diſplicere
vulgata libertatiſ definitio, poſtquam in-
telligo, quod nimium propendeat in Pela-
gianorum, & Semi-Pelagianorum errores:
ſi vel utrumque, quantumvis parum, in
iſtoſ errores propendeat, mihi certum eſt
illam tecum intrepide negare. Sed quo ar-
gumento probas definitionem illam pro-
pendere in hæreſim Pelagianam, aut Semi-
Pelagianam? Aſſeris id quidem, & non
obſcurè illud ipſum innuit Janſenius; ſed
quo id argumento fit verofiſmile? Præci-
pitantiæ, opinor, & temeritatiſ me ipſe ar-
gueres, ſi tibi crederem ſine ullo argu-
mento

mento affirmati rem tantam postquam mihi imposuisti tam turpiter in Compend. pag. 12. ubi velut è tripode pronuntiaſti definitionem illam ignotam fuiſſe Ariſtoteſi, D. Thomæ; & S. Auguſtino; ego, qui contrarium audiveram aliquando, tres illos adivi, ac certiffimè comperi definitionem illam iſtis fuiſſe notiſſimam. Miratus fui ſummopere, ſimulque ſtatui poſthac tibi, Doctori licèt Eximio, non credere tam facile, niſi probes. Doce ergo nunc me definitionem illam propendere in errores Pelagianorum & Semi-Pelagianorum. Uſpianne definitionem illam Pelagiani objecerunt Auguſtino? Uſpianne illam rejecit Auguſtinus? In Compendio non reſpondeſ, reſpondeſ in Dictatis obſervatione 2. his verbis: *nec tamen hi eam (definitionem) Auguſtino unquam objecerunt, quod nimirum tunc eſſet ignota.* Iterum obtundis ignorantiam temporibus Auguſtini: Qui probas vir Eximie? ſed provinciam viro Eximio impono nimis arduam. Hoc ut probet multo egebit tempore; imo probabit numquam, facilius ego & paucis probabo vulgatam libertatis notionem notiſſimam fuiſſe temporibus Auguſtini cum Pelagianis dimicantis, imo objectam fuiſſe Auguſtino à Juliano, fuiſſe que ab Auguſtino admiſſam ac comprobatam,

tam. L. 1. oper. imp. ſic loquitur Julianus, *Omnis, quæ ratione ſuſcipitur de aliqua re diſputatio, debet à definitione proſiciſci, ut intelligatur id de quo diſputatur, ita ergo & nos &c.* Nunc quoque videamus, quæ libertati Arbitrii definitio competat, ut planum ſit, quis noſtrum conſentiat, quis repugnet. Hæc conditione ab Auguſtino accepta, æquiſſima certè quamque recuſare non poterat, definitionem ſuam adducit Julianus: *Libertas Arbitrii, quæ à Deo emancipatus homo eſt, in admittendi peccati & abſtinendi à peccato poſſibilitate conſiſtit.* Diſplicent Auguſtino hæ voces: quæ à Deo emancipatus homo eſt, quas obiter caſtigat, ſed illud ad nos in præſenti nihil attinet. Proſequitur Julianus: *Factum eſt enim animal rationale mortale, capax virtutis & vitii.* Habemus hîc definitionem libertatis ad peccandum, quam ſtatuebat Julianus: poſſibilitas admittendi & abſtinendi à peccato, quæ æquivalet huic. Potestas ad peccandum & non peccandum; quæ deſcendit ab hac generaliiori, *Potestas ad agendum & non agendum.*

Quid ad libertatis notionem hanc Auguſtinus? ne voculam quidem unam huic definitioni opponit, hoc unum improbat, quod Pelagiani, dicant voluntatem de ſuo juſtitiam concipere, petitque tantum ut intelligant, non aliud eſſe Arbitrium laudabiliter libe-

tum

rum, nisi quod fuerit Dei gratia liberatum. De libertatis verò definitione ut sic querela nulla: atqui obistere acriter ac reclamare fortiter debuisset Augustinus, si putasset libertatis definitionem illam doctrinæ suæ esse adversam, quemadmodum Jansenius & Eximius Gummarus, quia definitionem illam censent doctrinæ suæ inimicam reclamant illico non sine stomacho.

Eodem libro 1. eandem libertatis definitionem objicit Julianus: *Voluntas*, inquit, *illo ipso tempore quo peccat, potestatem habet recedere à malo, & facere bonum, ut constet ratio libertatis.* Quid Augustinus? Annuit, modo gratiæ auxilium Julianus non excludat: Ex quo, inquit, homo incipit uti voluntatis Arbitrio, & peccare & non peccare potest: sed alterum horum non facit nisi adjutus ab eo, qui dixit: *sine me nihil potestis facere.*

Eodem libro idem Julianus eandem rursus inculcat definitionem: *Libertas arbitrii possibilitas est vel adimendi vel vitandi peccati, expers cogentis necessitatis, qua in suo iure habet, utram suggerentia partem sequatur.* Quid Augustinus? id unum reponit: *Homo non potest servus esse iustitiae & liber à dominante peccato, nisi eum Filius liberaverit.* Definitionem præterit intactam.

Eodem libro definitionis suæ memor Julianus

Julianus, ita loquitur: Si ergo est ut ratio postulat, arbitrii libertas propulatrix necessitatum, ut nemo sit vel bonus vel malus cui non sit liberum esse contrarium. Quid Augustinus? more suo hoc unum movet, *Charitatem esse qua fecit liberum, ad ea qua bona facienda sunt.* De libertatis notione querela iterum nulla. Hicne tacuisset Augustinus, si libertatis definitionem illam propendere in errores Pelagianorum fuisset vel suspicatus? Credat qui potuerit.

Pelagius eandem libertatis definitionem usurpavit: sic enim scribit ad Innocentium Papam. *Ecce ad Beatitudinem tuam Epistola ista me purget, in qua pure atque simpliciter ad peccandum & ad non peccandum integrum liberum arbitrium habere nos dicimus, quod in omnibus bonis operibus divino semper adjuvatur auxilio.* Hæc Pelagii verba lego apud Augustinum lib. 1. de Gratia Christi initio capitis 31. ex quibus patet eam habuisse Pelagium libertatis notionem, quam tantopere detestatur Eximius Gummarus. Quid porro Augustinus? illamne repudiat; illamne suspicatur errori obnoxiam? illamne velut novam sibi ignotam miratur? nihil minus, non hæc ipsum cura vexabat, divinum dumtaxat auxilium ipsum habebat anxium, istinc metuebat insidias: *querimus*, inquit, *quo auxilio liberum*

liberum adjuvare dicat Arbitrium : ne forte sicut solet, velit intelligi legem atque doctrinam. Idem Pelagius in Epistola ad eundem Innocentium, quæ extat tomo 1. Conciliorum pag. 876. & apud Baronium ad annum Christi 417. n. 36. ita fidem proficitur. Liberum sic esse consuevit arbitrium, ut dicamus nos semper Dei indigere auxilio; & tam illos errare, qui cum Manichæis dicunt, hominem peccatum vitare non posse, quam illos qui cum Ioviniano asserunt, hominem non posse peccare : uterque enim tollit libertatem arbitrii. Nos vero dicimus hominem semper, & peccare, & non peccare posse, ut semper nos liberi consueamur esse arbitrii. Hac est fides Papa Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus & tenemus. Hanc Epistolam Innocentio mortuo accepit Zozimus, cui illa placuit vehementer, sed fraudem latere timuit Augustinus. Iterum querimus, inquit, lib. de Gratia Christi cap. 33. quo auxilio nos indigere fateatur, in verbis istis Pelagii. Nos vero dicimus hominem semper & peccare & non peccare posse, ut semper nos libere consueamur arbitrii, quibus complexus est libertatis notionem Eximio Gummaro tam odiosam, nihil mali subodoratus est Augustinus erroris, istic nullum suspicatus est periculum, periculum tamen ingens solertissime advertit solus D. Gummarus cum Jansenio.

Videor hic audire obstrepentem Eximium Dominum : non solus ego cum Jansenio, sed & ipse Augustinus similem libertatis definitionem obnoxiam agnoscit. lib. operis imperfecti ubi sic Juliano respondet, si liberum non est nisi quod duo potest velle, id est bonum & malum : liber Deus non est, qui malum non potest velle. De quo etiam ipse dixisti, Deus esse nisi justus non potest : sicine Deum laudas, ut ei auferas libertatem? ergo ex mente Augustini ad libertatis definitionem non pertinet duo posse velle, scilicet bonum & malum.

Respondeo Eximie Domine in formâ, ut solent Theologi in Schola, distinguendo consequens. Ergo ex mente Augustini ad definitionem libertatis in genere, prout etiam libertatem Dei complectitur, non pertinet posse velle bonum & malum; admitto consequentiam : ergo ex mente Augustini ad definitionem libertatis, quæ soli homini competit ad merendum ac demerendum capaci non pertinet posse velle bonum & malum nego consequentiam. In eo scilicet errabant Pelagiani, quod bene & malè agendi indifferentiam ad libertatem in genere postularent, quod est sacrilegum cum sic Deo libertas abjudicaretur, qui malum velle non potest.

Ab hoc vero Pelagianorum errore longissimè abest innocens definitio, quam tu prosequeris. *Potestas ad agendum & non agendum*; longè hæc est dissimilis ab illa *potestas ad agendum bonum & agendum malum*. Prior definitio explicat naturam libertatis, quam libertatem *contradictionis* vocant Theologi, quia agere & non agere sunt contradictoria. Posterior definitio explicat naturam libertatis, quam libertatem contrarietatis appellamus, quia agere bonum & agere malum sunt contraria. Prior definitio competit libertati cujusvis arbitrii; posterior definitio non convenit libertati cujusvis arbitrii, quod volebant Pelagiani, qui propterea merito vapulabant ab Augustino, quia sic Deo auferabant liberum arbitrium, sed convenit tantum libertati hominis viatoris meriti ac demeriti capæ, in quo nusquam Pelagianis contradicit Augustinus.

Imo numquam Augustino de humanâ libertatis notione cum Pelagianis certamen fuit, sed in eandem utrique convenerunt. Hinc S. Augustinus l. 2. de nuptiis & concupiscentia c. 3. *Aperitè pronuntiat liberum in hominibus esse arbitrium utrique dicimus.... quid obtendis ad fallendum communis dogmati tegmen, ut operas proprium crimen*. Ubi fatetur de libero arbitrio

trio hominis commune sibi esse dogma cum Pelagianis. Poteratne Augustinus fateri commune sibi esse de libero arbitrio dogma cum Pelagianis, si solum nomen ipsis commune erat; definitio verò nomini subiecta tantum diversa? Numquamne aut usquam falsus est, aut potuit confiteri communem sibi de gratia cum Pelagiano doctrinam esse? Nemo id dixerit. Quam ob rem autem? Quia quamquam Pelagius necessariam esse ad bona opera gratiam assererat, aliud tamen gratiæ nomine intelligebat quàm Augustinus. Similiter ergo, si liberi arbitrii nomine aliud intelligebat Pelagius, aliud Augustinus, non poterat dicere S. Doctor de libero arbitrio humano commune sibi esse dogma cum Pelagianis. Atqui tamen hoc dicit apertè. Non aliud ergo per liberum arbitrium humanum intellexerunt Pelagiani, aliud Augustinus. Ergo idem omnino intellexerunt utrique. Desine ergo, Eximie Gummare, desine definitionem illam arrodere quæ Augustino cum Pelagianis fuit eadem. Desine illam coram alumnis tuis traducere, tamquam quæ *nimum propendet in Pelagianorum, & Semi-Pelagianorum errores*. Definitionem illam usurpant hodie omnes Catholici, qui tamen à Pelagianismo ac Semi-Pelagianismo abhorrent maxi-

(66)
mè, sperabo fore ut à Calvinismo abhorreat
tantopere Eximius Gummarus Theologiæ
Doct̃or Lovanii.

§. IX.

Expenditur illud Gummarianum: Definitio illa
libertatis: potestas ad agendum & non
agendum, &c. modo non est necessaria
Theologiæ.

ITa censet Eximius Gummarus in Com-
pendio pag. 12. Quisquis compendium
concinnat, non solet uti verbis otiosis:
otiosum ergo non est istud *modò*; *modò*, in-
quit, *non est necessaria Theologia*. Quorsum tam
studiosè adjungit hanc particulam *modò*, id
est, hoc tempore. Opinor Eximium virum
pro candore suo diffiteri noluisse commu-
nem illam definitionem libertatis omnibus
retro temporibus maximè fuisse Theologiæ
necessariam, sed *modò* hoc tempore, quo
plurimum cœpit invalescere Theologia Jan-
seniana, *non est necessaria Theologia*. Ante hæc
tempora S. Theologiæ Professores solebant
communem illam libertatis notionem su-
orum discipulorum animis imprimere, incul-
care, explanare, nonnulli etiam hanc liber-
tatis definitionem ubique receptissimam ne-
gare

(67)
gare non ausi, subsidium illi accersebant à
sensu diviso, & composito: at verò *modò*
hoc tempore rotundè pronuntiat Eximius
Gummarus: *Definitio illa libertatis: potestas ad
agendum & non agendum, non est necessaria Theo-
logiæ*. Si definitionem illam objicias, in-
trepidè, inquis, negamus illam. Quî sic? *Quia
non adeo bene*, inquit in Dictatis publicis,
*de Theologia merita est, ut eam vel explicare tenea-
mur. . . . non meretur tantillum opera non
meretur etiam subsidium sensus compositi & divisi.*
Vah implacabile odium in definitionem
certè innocuam!

Definitio illa libertatis est tamquam
lapis aliquis Lydius quo facillimè explora-
mus, utrum doctrina aliqua libertatis sit
everfiva, exempli causâ: statuebat Jansenius
lib. 4. de Gratia Christi cap. 4 col. 406.
*Quamdiu in hac vita mortali vivimus, esse in ho-
mine luctam quamdam duarum delectationum, no-
xia & benefica, terrena atque celestis; quarum
utralibet vicerit, animum secum consentientem ad
prorum trahit, & quidem infallibiliter: ra-
tionem reddit cap. 6. col. 412. Quod enim
amplius delectaverit, secundum id operemur necesse
est: Delectationes autem istæ, quarum lu-
ctam perpetuam in anima considerat, po-
nit actus quosdam voluntatis indeliberatos,
ac proinde minimè liberos: ad benè ope-*

randum victricem delectationem terrenam : si delectatio cælestis sit victrix , sive major delectatione terrenâ , ait voluntatem bene operari infallibiliter , ita ut non possit non operari bene ; si verò delectatio terrena superet cælestem , ait voluntatem infallibiliter operari malè , ita ut non possit non malè operari. Hæc est doctrina Jansenii compendio exhibita. Si velim explorare an in hac sententia voluntas operetur liberè , quando operatur seu benè seu malè , assumo communem libertatis definitionem velut Lydium quemdam lapidem , & hæc mecum verba facio : in hac sententia unum è prærequisitis ad bene operandum est victrix delectatio cælestis ; positâ cælesti delectatione victrici voluntas infallibiliter operatur bene , & quamdiu manet hæc delectatio victrix , non possit non operari bene ; contra positâ ac manente victrice delectatione terrenâ voluntas infallibiliter operatur malè , ita ut non possit non operari malè : concludo : ergo voluntas in hac sententia non operatur liberè eâ libertatè quâ opus est ad actus humanos , quibus meremur aut demeremur : nam hæc libertas definitur : potestas ad agendum & non agendum positis omnibus ad agendum prærequisitis : ut ergò voluntas in hac sententia operaretur liberè , deberet

ret positis omnibus ad operandum prærequisitis , ac proinde positâ victrici delectatione cælesti , posse non operari bene , positâ victrici delectatione terrenâ non operari malè. Viden Eximie Gummare quàm commodè per definitionem hanc libertatis velut Lydium lapidem Discipuli tui possent deprehendere , quod doctrina Jansenii libertati sit inimica ? & tu definitionem illam tantoperè contemnīs , tantoperè averſaris ?

Ejusdem definitionis beneficio Nemesius cap. 35. eversæ libertatis arguit Stoicos , quia ex ipsorum deliriis sequebatur hominem non habere indifferentem ad agendum & non agendum arbitrii facultatem , sed ad unam partem fatali necessitate adstringi : *Sic enim iisdem causis positis , inquit , ut ajunt ipsi , omnino necesse est eadem fieri : nec fieri potest ut aliquando sic , aliquando aliter eveniat , quod illa ex æterno tempore præfixa statutaque sint ; necesse est & animalis appetitum omnimodo , & ex omni parte iisdem causis positis ita fieri. Quod si verò etiam appetitus necessariò consequitur , ubi relinquatur quod in nostra potestate est ? Debet enim esse liberum : esset autem liberum , si iisdem positis causis in nobis esset aliquando appetere , aliquando refugere.*

Audin vir Eximie unde colligat Nemesius ex Stoicorum deliriis sequi nihil relinqui in potestate nostra , sive nihil esse li-

berum, quia iisdem positis causis in nobis non est aliquando appetere, aliquando refugere: *Effet autem liberum*, inquit, *si iisdem positis causis in nobis esset aliquando appetere, aliquando refugere*. Quid hoc est aliud, quàm: esset nobis liberum, si positis iisdem causis seu ad agendum prærequisitis possemus agere & non agere? agnoscis, opinor, definitionem illam libertatis, à qua tam vehementer abhorres, & palam profiteri non es veritus in Dictionis: Definitio illa non adeo bene de Theologia merita est, ut eam vel explicare teneamur non meretur tantillum operæ. Et in Compendio tuo pagin. 12. Definitio illa modo non est necessaria Theologia.

Eximie Gummare in Compendio studuisti esse compendiosus; limites tamen Compendii non excessisses addendo particulam unam nimirum *to hic*: concipere potuisses propositionem tuam hoc modo: *definitio illa libertatis &c. modo hic*, id est Lovanii, in Hallis, in Schola Facultatis Theologicæ non est necessaria Theologia; nam alibi, ubivis terrarum definitio illa libertatis est recepta etiam hoc tempore, ubique censetur Theologiæ necessaria. Appello Academiæ orbis universi; imo nescio an in Facultate ipsa Theologica Lovanii inveniendus sit alter, qui definitionem illam tam intrepide

pidè rejiciat præter te, & Eximium fortè D. Franciscum van Viane, quem in omnibus pressio semper sequeris vestigio.

Quam est dolendum Eximie Gummare quod Ecclesia te non habuerit Doctorem ante annos centum & amplius: profecto Joannes Calvinus numquam humanum negasset arbitrium: non enim alia de causa libertatem in hoc statu naturæ lapsæ negavit, quam quia certò sibi persuadebat cum Theologis omnibus, libertatem sitam esse in potestate ad agendum & non agendum. Audi Calvinum in Antidoto Concilii Tridentini ad can. 5. sess. 6. de verbo *ne moveamus rixam*, sed quia per liberum arbitrium intelligunt (Tridentini Patres) eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera & soluta, titulum sine re esse qui affirmant, Christum habent auctorem. Macte animis Calvini soboles: Tridentini quidem Patres per liberum arbitrium intelligebant eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera & soluta: sed tempora sunt mutata; Eximius D. Gummarus Huygens post Jansenium intrepide negat definitionem illam, negat illam modo necessariam esse Theologiæ, liberum ergo admitte arbitrium, admisisset certissimè Calvinus, si in hæc tempora incidisset, si audivisset Eximium Gummarum qui intrepide negat definitionem illam,

illam, quam solam averfabatur Calvinus: ficenim loquitur lib. 2. instit. cap. 2. §. 6. *liberi arbitrii hoc modo dicitur homo: non quia liberam habeat boni aequè ac mali electionem, sed quia malè voluntate agit non coactione.* Rursus lib. 3. in Pigh. pag. 163. *Semper testatus sum me de nomine pugnare nolle, si hoc semel constitueretur, libertatem non ad facultatem boni aequè ac mali eligendi, sed ad spontaneum motum & consensum referri debere.* Et pag. 166. *Semper me dixisse testis est mea Institutio, per me non stare quin liberum hominis arbitrium vocetur, modo sana verbi definitio nobis constet.*

Omittendum non est quod habet Calvinus lib. 2. Instit. cap. 2. num. 7. *censeo cavendas eas voces quæ absurdum aliquid sonant, præsertim ubi pernitiosè erratur, quotus autem, quæso quisque est, qui dum assignari homini liberum arbitrium audit, non statim concipit illum esse mentis suæ & voluntatis Dominum, quæ flectere se in utramvis partem à se ipso possit?* Mentem suam clarissimè exponit ibidem num. 3. *hoc tamen extra controversiam ponunt, virtutes & vitia esse in nostra potestate, nam si nostra, inquit, electionis est, h. e. vel illud agere, ergo & non agere. Rursum si non agere, ergo & agere: liberà autem electione agere videtur quæ agimus, & ab eis abstinere quibus abstinemus: Ergo si quid boni agimus, possumus id emittere: si quid mali perpetramus possumus id quoque fugere.*

Viden

Viden Eximie Gummare quam nullo negotio Calvinus adduci potuerit ut liberum admitteret arbitrium? tantummodo debuissent Tridentini Patres negare definitionem illam libertatis, quam tu intrepide negas; fateri tantum debuissent definitionem illam non esse necessariam Theologiæ, quod tu palam profiteris Lovanii paxillico fuisset summa Calvinum inter & Ecclesiam, pacem hæreticam non amabant Patres Tridentini, veritatis Orthodoxæ, quam impiæ pacis amantiore, si viguisset tum temporis qui viger hodie pacis illius fuisset proxeneta per commodus, unus mediator Calvinus & Ecclesiæ Eximius Gummarus.

§. X.

Quam ob causam Eximius Gummarus tantopere aversetur vulgatam libertatis definitionem?

EXimius Gummarus communem libertatis definitionem negat Theologiæ esse necessariam? Quia, inquit, non fuit nota Aristoteli, & S. Augustino ac S. Thomæ. At vero supra ostendi fuisse notam & Aristoteli, & S. Augustino, & D. Thomæ; nullo ergo fundamento nititur vir Eximius. Vehementer ego suspicor longè aliam fuisse

fuisse causam Eximio Domino negandi definitionem Theologiæ esse necessariam, illam ipsam videlicet propter quam Janse-
nius eandem definitionem tantopere aver-
satur, quia videbat libertatem istâ defini-
tione explicatam non consistere cum illa
gratia, quam solam cum Janzenio admittit
in statu hoc naturæ lapsæ; hac de causa sus-
picor negasse definitionem illam Theologiæ
esse necessariam; nec fundamento existimo
carere hanc meam suspensionem: etenim
postquam Eximius Dominus in suo Com-
pendio pag. 12. dixisset: *Definitio illa liberta-
tis, &c. modo non est necessaria Theologia*, ita
mox prosequitur: *ridiculum proinde est propter
illam negare quod gratia hujus status ultra posse det
ipsum velle*. Si Eximius Dominus sine fuco
admitteret in hoc statu cum Catholicis om-
nibus, contra Calvinum, & Janse-
nium gratiam, quam recipiens homo potest abjicere
cui potest dissentire voluntas si velit, cui
resistitur aliquando, quæ relinquit volun-
tati potestatem ad agendum, & non agen-
dum, ad volendum & non volendum, quæ
aliquando dat velle, aliquando non dat velle,
prout voluntas pro beneplacito suo aliquan-
do cum gratiâ vult, aliquando cum simili
gratiâ non vult, quâ denique ita dat ipsum
velle, ut voluntas cum eadem gratiâ consi-
derata

derata in actu primo possit non velle; si,
inquam, Eximius Gummarus ejusmodi
gratiam admitteret sine fuco, non esset cur
vereretur, ne propter definitionem illam li-
bertatis negaretur *quod gratia hujus status ultra
posse det ipsum velle*: Catholici omnes defini-
tionem illam amplectuntur, non tamen
propter illam negant quod gratia hujus sta-
tus ultra posse læpissimè det ipsum velle,
sic tamen ut cum eadem illâ gratia potuerit
voluntas non velle, negant tamen idem
Catholici, quod gratia hujus status ultra
posse semper det ipsum velle: horrent enim
hæreticam hanc in sensu Janse-
nii proposi-
tionem: *interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ
numquam resistitur*; quando autem gratiæ re-
sistitur, tum non dat ipsum velle, datura ta-
men nisi voluntas perviciaciâ suâ restitisset.
Videor hic audire mustitantem Eximium
Gummarum, quod & ipse admittat gratiæ
quodammodo resisti, non tantum aliquan-
do sed semper. Capió quid velis vir Eximie,
vidi duo pertinentia, quæ valde impertinen-
ter posuisti ad primam secundæ in Compen-
dio ante pag. 29. alterum ordine quintum
ita sonat: *pone non dari impetum sine motu, an
idcirco corpus grave nulli impetui resistit: qua igitur
rationis specie negatur resisti gratiæ, etsi
singuli hujus gradus semper in nobis obtineant id,*
quod

quod per illos vult Deus? Alterum ordine sextum sic est conceptum: Facilius ostendero quod natura corrupta semper gratia efficaci quodammodo resistit, quam quod nunquam.

Hæc ego pertinentia considerans cogor credere Eximium Gummarmum flocci facere Alexandri VII. Constitutionem: Ad Sacram; condemnantis quinque propositiones, non tantum ut jacent, sed in sensu à Cornel. Jansenio intento: juravit tamen Religiosam observantiam prædictæ constitutionis: nam Alma Facultas Theologiæ Lovaniensis Literis die 20. Martii Anni 1660. datis ad Alexandrum VII. declaravit se quinque Propositiones tam in Constitutione Innocentii X. cum occasione; quam in constitutione Alexandri VII. Ad Sacram damnatas, tantopere detestari, ut neminem admittere ad gradus Academicos velit, nisi prius Religiosam observantiam prædictarum constitutionum promittat & juret. Quæ animi constitutionum Apostolicarum observantissimi significatio usque adeo placuit Alexandro VII. ut 7. die Augusti ejusdem anni responsorias miserit hoc tenore: Dilecti filii salutem & Apostolicam benedictionem literas vestras die 20. Martii datas accepimus, & in eo sanè, quod quinque propositiones illas tam in constitutione Fel. Rec. Innocentii X. prædecessoris nostri, quam in aliâ nostrâ postea damnatas tantis-

tantopere detestemini, ut neminem admittere ad gradus Academicos velitis, nisi prius Religiosam observantiam prædictarum constitutionum promittat & juret, obedientiam & zelum vestrum unice commendamus, atque adeo speramus, vos nedum egregiè id, præstanterque impleturos, verum etiam omnibus in hanc sanctam Sedem observantiæ & obedientiæ documentis effecturos, ut omni rerum præteritarum ex hominum, animis evulsâ & pœnitè abolitâ memoriâ, pristinum decus existimationi & laudi antiquæ restituatur. Ad hanc igitur salutaris obsequii gloriam verè, constanterque promerendam, quamvis, uti credimus, eximie currentes, vos dilecti filii etiam atque etiam, quantum possumus hortamur in Domino, &c.

Post illas literas datas, & acceptas Facultas Theologica ad supremum gradum Academicum admittit R. Admodum D. Gummarmum Huygens, fecitque Eximium: promissit ergo hic & juravit Religiosam observantiam Constitutionum tam Innocentii X. quam Alexandri VII. Hæreseos damnantium quinque propositiones in sensu à Cornelio Jansenio intento. Spero non jurasse sine animo jurandi: juravit ergo, animo sincero, ut decet hominem frugi ac sincerum; juravit ergo animo sincero Religiosam observantiam constitutionis Alexandri ad Sacram quâ contra aliquos publicæ tranquillitatis perturbatores, &

nonnullos iniquitatis filios definivit, & declaravit quinque propositiones ex libro Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, cui titulus est *Augustinus, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse*. Inter quinque autem illas propositiones Hæreseos damnatas, secunda ita sonat: *interiori gratia in statu naturæ lapsæ numquam resistitur*: Animo igitur sincero juravit Religiosam observantiam illius constitutionis quâ secunda hæc propositio definitur excerpta esse ex libro Cornelii Jansenii, cui titulus est *Augustinus*, & damnata *in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento*, mandaturque omnibus Christi fidelibus, ac proinde Eximio etiam Gummato, ne prædictam Doctrinam teneant, prædicent, doceant, verbo vel scripto exponant, vel interpretentur publicè vel privatim, palam vel occultè, imprimantve sub panis & censuris contra Hæreticos in jure expressis ipso facto, absque alia declaratione incurrendis.

Eximie Domine ac Magister; toties laudatæ Constitutionis observantiam jurasti religiosam, animo, ut confido, sincero; si nolis esse perjurus, non potes publice vel privatim, palam vel occulte docere, quod interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistatur eo sensu, quo resisti numquam docuit Jansenius; fatendum est igitur interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ resisti ali-

aliquando eo sensu, quo id negavit Jansenius: videamus itaque quo id sensu negaverit Jansenius, plurimum namque interest hoc non ignorare, ne incauti idem doceamus quod Jansenius. Nolo inquires, indagare sensum Jansenii, nec debeo: ita te respondisse scio, si neges, probabo. Scio etiam & probabo Vacantiarum quemdam Priorem, ut vocant, cum interrogaretur an in Schola Facultatis Theologicæ umquam proponeretur hoc vel simile argumentum: hæc vel illa propositio damnata est in sensu Jansenii, atqui sensus Jansenii est talis, ergo &c. respondisse hujuscemodi argumentantem risu excipiendum, de sensu Jansenii altum istuc esse silentium: cumque interrogaretur ulterius, si quis urgeretur in materia de libertate aut resistantia gratiæ per sensum Jansenii, quâ ratione se expediret, respondisse, recurreret ad quæstionem facti in quâ falli possit Christi Vicarius. Decantata pridem hæc est responsio Lovanii: imò assertio de Infallibilitate Romani Pontificis, inquit Vindex Anonymus Instructionis ad Propos. 15. cap. 3. *In judicando aut definiendo sensu libro Catholico, vel hæretico, vix sibi loqueretur excipi*. Hinc parum aut nihil Lovanii sunt solliciti, quis sit sensus Jansenii: quin imo disputatur in hodiernum diem, an Doctrina

Jansenii

Janſenii illis propoſitionibus comprehendatur. Ita Joannes Lucas Veronenſis S. Theol. Baccalaureus Lovanii in Strena veritatis Anno 1680. pag. 49. jurant tamen Lovanii obſervantiam conſtitutionis Alexandri VII. Ad ſacram, in qua auctoritate Apoſtolicâ declaratur, ac definitur quinque propoſitiones ex libro Cornelii Janſenii Episcopi Ipreſis, cui titulus eſt, Auguſtinus, excerptas, ac in ſenſu ab eodem Cornelio Janſenio intento damnatas fuiſſe. Conſtitutione illâ Apoſtolicâ nequidquam obſtante diſputatur, &c. Si reponat quiſpiam, inquit idem Baccalaureus Lov. id immerito diſputari, ſcitur quid paſſim ad hoc respondeatur, illam ſcilicet eſſe quæſtionem facti; in quâ errare poſſit, & erraverit Pontifex. Huiusmodi reſponſum non expecto ab Eximio Gummaro, hoc tempore diſſuadebunt confæderati Socii, tempus hoc poſtulat, ne nimis apertè proculcent auctoritatem Apoſtolicam, tempus poſtulat, ut fucatâ tantisper obſervantiâ ſedem Apoſtolicam demulceant. Sed apage fucum; ſedes Apoſtolica, quæ ſpiritu Dei regitur, fucatâ obſervantiâ non demulcetur: fucum ſuo tempore diſſipabit ſpiritus veritatis, ne ſic quidem portæ inferi prævalebunt; à ſæculis nota eſt hæreticorum hæc machina, ſed incaſſum cecidit, cadetque ſemper.

Eximie Gummare iuraſti non ſemel obſervan-

ſervantiam Conſtitutionis Alexandri VII. hæreſeos damnantis propoſitiones quinque in ſenſu Janſenii; iuraſti ergo numquam te docturum publicè vel occultè propoſitionem illam ex quinque eo ſenſu quo eam docuit Janſenius in ſuo Pſeudo Auguſtino; ſcire ergo te oportet ſenſum Janſenii quando tractas materiam aliquam ad illas propoſitiones pertinentem; tractas autem materiam de libertate, de reſiſtentiâ gratiæ, ni ſcias ſenſum Janſenii, quſ illum cavebis, quomodo ſcies quis ſit ille ſenſus, ſi non inquiras? Cur ergo indagare non vis ſenſum Janſenii, ſi ab illo vis eſſe alienus, ſi illum cavendi ſincerus tibi ſit animus? Mihi res hæc videtur ſuſpicioni obnoxia. Agis de reſiſtentiâ gratiæ, cavent Pontifices *ſub panis & cenſuris contra hæreticos in jure expreſſis, ipſo facto abſque aliâ declaratione incumbendis*, ne quis neget reſiſti aliquando gratiæ eo ſenſu, quo id negavit Janſenius, nolo, inquis, indagare ſenſum Janſenii, nec debeo: reſiſti gratiæ profeſſus ſum in Compendio: *Imo facilius oftendero, quod natura corrupta ſemper gratiâ efficaci quodammodo reſiſtit, quam quod numquam.* Nimum profeſſus es in Compendio, Eximie Gummare: ut proſitearis quod *ſemper reſiſtatut gratiæ, & quidem efficaci non poſtulat Conſtitutionum Apoſtolicarum religioſa obſer-*

observantia, quam jurasti, postulat ut sine fūco fatearis gratiæ resisti aliquando eo sensu quo id negavit Jansenius. Tu dicis gratiæ resisti, sed quo sensu? sicut *corpus grave* inquis, *resistit impetui* etiam posito quod impetus non detur sine motu. Illone sensu resisti gratiæ negavit unquam Jansenius? resistantia quam cogitas vir. Eximie in eo, quantum intelligo, est sita, quod sicut corpus grave per innatam sibi gravitatem nititur deorsum, licet per impetum moveatur sursum, ita voluntas per naturam corruptam, per concupiscentiam, per delectationem noxiam ac terrenam inclinatur deorsum ad res terrenas, licet per gratiam cælestem efficaciter feratur sursum ad res divinas, ipsumque Deum, ita ut semper in nobis obtineat id quod per illam vult Deus: sed hujusmodi resistantiam numquam & nusquam negavit Jansenius: imò verò libr. 4. de gratia Christi cap. 4. col. 406. conceptis verbis docet: *Quamdiu in hac vita mortali vivimus, esse in homine luctam quamdam duram delectationum, noxia & benefica, terrena atque cælestis, quarum utralibet vicerit, animum secum consentientem ac primum trahit.* En resistantiam quam statuis inter gratiam efficacem & naturam corruptam: delectatio noxia & terrena pertinet ad naturam corruptam, dele-

delectatio benefica & cælestis ad gratiam, inter utramque statuit luctam, sive resistantiam perpetuam Jansenius: nondum ergo dissentis à Jansenio, nondum agnoscis gratiæ interiori in statu naturæ lapsæ aliquando resisti eo sensu, quo id negavit Jansenius. Resistit unquam gratiæ hoc sensu negavit Jansenius, quod voluntatis perviciā fiat aliquando, ut non sequatur ille effectus ad quem gratia à Deo datur; paucis ac nitidè mentem suam explicuit libr. 3. de gratia Christi cap. 4. col. 263. his verbis: *Hinc ulterius docet (Augustinus) nullam Christi gratiam effectu operis, ad quem efficiendum voluntati datur, ullā voluntatis perviciā frustrari.* Hoc sensu resisti gratiæ, non semper sed aliquando, quod negavit Jansenius; tu fatere candidè ac sine fūco, noli posthac dicere quod *singuli gradus gratiæ semper in nobis obtineant id quod per illos vult Deus*, prout loqueris in Compendio verbis ferè desumptis ex Jansenio, qui libr. 2. de gratia Christi cap. 27. monet ne quis *falsum putet gratiam in eo, cui datur, semper operari effectum, ob quem datur.* Apage fūcum omnem profitere palam ac apertè, interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ resisti aliquando illo ipso sensu, quo id negavit Jansenius, non erubescere Constitutionem Alexandri VII. cujus observantiam promi-

sisti religiosam, testem appellans ipsum Deum qui scrutatur corda, & renes, cujus obtutum nulli offuscant fuci; fateri ergo clarè, voluntatis perviciacià fieri quandoque, ut gratia, in eo, cui datur, non operetur illum effectum, obquem datur.

Non satisfacies ergo religiosæ observantiæ, quam debes Constitutioni Alexandri VII. quamque promissisti, ac jurastisi dicas cum Eximio D. Francisco van Viane in Dictatis de gratia cap. 10. est quidem hac quarta gratia (scilicet perseverantiæ, quæ propria est electorum) plenè victrix, non tamen sine pugna, sine resistantia vincit, & potuit hac esse quoque alia ratio condemnationis secundi Articuli: interiori gratia in statu naturæ lapsæ numquam resistitur. Hoc sensu resisti gratiæ nuspiam negavit Jansenius, in cujus sensu articulus iste damnatus est: resistantiam illam sive luctam agnovit Jansenius lib. 4. de gratia Christi cap. 4. col. 406. creberrimè, inquit, docet Augustinus, quamdiu in hac vita mortali vivimus, esse in homine luctam quamdam duarum delectationum, noxiæ & beneficæ, terrena atque cælestis, quarum utralibet vicerit, animum secum consentientem ac prout trahit.

Nihilo magis satisfacies religiosæ observantiæ, quam debes Constitutioni Alexandri VII. si dicas cum eodem Eximio D. Francisco

cisco van Viane in Dictatis de gratia cap. 10. propositionem hanc: interiori gratia in statu naturæ lapsæ numquam resistitur damnatam esse ab Innocentio X. (miror nuspiam addi & ab Alexandro VII. & quidem in sensu à Cornelio Jansenio intento) quia homo gratiam sæpe abjicit: sine dubio enim, inquit, ei resistitur, dum abjicitur. Venit illa abjectio ab hominis mutabilitate, dum alia objecta per sensus exteriores, & interiores in cogitationem veniunt, & voluntatem ad amorem suum edusque provocant ut homo Dei amorem abjiciat: id est eodumque ut delectatio terrena vincat cælestem: niti, dam enim verò resistantiam gratiæ! Sed quam nuspiam negavit Jansenius Nitidum est illud: sine dubio enim gratiæ resistitur, dum abiicitur, venit illa abjectio ab hominis mutabilitate. Cur non dicis Eximie Domine, illam venire ab hominis liberæ & pravæ voluntate? nuspiamne negavit Jansenius ejusmodi hominis mutabilitatem! ejusmodi gratiæ abjectionem & resistantiam! atqui tamen Propositio illa: Interiori gratia in statu naturæ lapsæ numquam resistitur, hærescos damnata est ab Innocentio X. & Alexandro VII. non tantum prout jacet, aut eo sensu, quem aliquis potest fingere, sed sensu à Jansenio intento: postulabat ergo religiosa observantia erga constitutionem Alexandri VII.

sensum illum indagare; quomodo enim sensum vitabis quem ignoras?

§. XI.

Expenditur illud Gummarianum: amor beatificus humanus actus est in Compendio pag. 12.

Totus fuit Eximius Gummarus in persuadendo discipulis suis, quod amor beatificus sit actio humana: plurimum interesse putavit hoc non ignorare Discipulos; sed quo id argumento persuadet? *per illam enim inquit in Dictatis publicis, quod volumus facimus.* Quid inde? *Sumus igitur, inquit futuri Domini istius amoris, sive. futurus est iste actus in potestate nostra.* Itane vero Doctor Eximie, sumus futuri Domini istius amoris? Poterimusne clarè intuentes Deum, non amare ipsum? atqui hoc requiritur, ut amoris istius sumus Domini. Audiamus Doctorem Angelicum vere Eximium. *Substantia intellectuales, inquit, lib. 2. contra gentes cap. 47. se agunt ad operandum. Hoc autem est proprium voluntatis, per quam substantia aliqua est domina sui actus, utpote in ipsa existens agere & non agere.* Dominium ecce voluntatis in actum explicat Doctor Angelicus per potentiam agendi & non agendi. *Dicendum, inquit*

inquit idem S. Doctor 1. p. quæst. 2. art. 1. *quod Domini sumus nostrorum actuum secundum quod possumus hoc vel illud eligere* Vnde appetitus ultimi finis non est de his quorum Domini sumus. Cur quæso appetitus ultimi finis non est de his, quorum Domini sumus? Nonne per illum æque, ac per amorem beatificum, quod volumus facimus? Ex principiis Doctoris Eximii ita licet argumentari contra Doctorem Angelicum: per appetitum ultimi finis, quod volumus facimus, ergo appetitus ultimi finis est de his, quorum Domini sumus, sed fallit argumentum, quia prior propositio duplicem partitur sensum, alterum verum, alterum falsum: alterum ab altero separemus, & apparebit fallacia. Per appetitum ultimi finis facimus quod volumus, ita ut iisdem causis positis possimus non velle, falsum est: per appetitum ultimi finis facimus quod volumus, ita ut simus determinati ad volendum, & non possimus non velle; verum est quidem, sed cave concludas: ergo appetitus ultimi finis est de his quorum Domini sumus; fallit consequentia; quia dominium quod habet voluntas supra suos actus, inquit Doctor Angelicus lib. 1. contra gentes cap. 68. *per quod in ejus potestate velle vel non velle excludit determinationem virtutis ad unum; quia scilicet ut mo-*

net Herveus quodlibeto 10. quæst. 9. *habere dominium sui actus, est habere sic in potestate suum actum, quod in potestate sua sit agere vel non agere.* Similiter respondeamus ad argumentum Eximii Gummarii: per amorem beatificum facimus quod volumus, ita ut iisdem causis positis possimus non velle, quod requiritur ad dominium, quod habet voluntas supra suos actus, falsum est: per amorem beatificum facimus, quod volumus, ita ut iisdem causis positis non possimus non velle, sed sumus determinatissimi ad volendum, verum est quidem, sed perperam inde concludit Eximius Gummarus; ergo *sumus futuri Domini istius amoris, sive futurus est iste actus in potestate nostra.* Falsit conclusio: quia dominium, quod habet voluntas supra suos actus (verba sunt Doctoris Angelici) per quod in eius potestate velle vel non velle, excludit determinationem ad unum, per visionem autem beatificam, quæ est unum è prærequisitis ad amorem beatificum determinatur voluntas ad amandum Deum, ita ut illa posita non possit non amare Deum. Amare igitur non est in potestate clarè intuentis Deum: nam ut amare esset in ipsius potestate, deberet etiam non amare esse in potestate ipsius, juxta illud ejusdem Doctoris Angelici: *si operari est in nostra potestate, oportet etiam quod non operari sit in nostra potestate.*

Exi-

Eximie Gummare te ipsum consulo Doctorum, ac Magistrum, potestne viro cordato, ac orthodoxo placere hoc tuum argumentum? Per amorem beatificum, *facimus quod volumus*, scilicet non possumus non amare, hoc est, licet amemus necessario, quia voluntas nostra determinatur ad amandum per claram Dei visionem, quæ est unum è prærequisitis ad amorem beatificum: facimus tamen, quod volumus: *sumus igitur futuri Domini istius amoris.* Potestne inquam placere hoc tuum argumentum? Videamus: Pater æternus & Filius amando producant Spiritum Sanctum. Nonne per amorem illum æque faciunt quod volunt; quam, nos per amorem beatificum facimus quod volumus? Negare non potes, vir Eximie; quoquò te vertas. Quid si inde ego ita concludam, ergo Pater æternus & Filius sunt Dominus, aut Domini productionis Spiritus Sancti, sive productio Spiritus S. est in potestate Patris ac Filii: nonne blasphemum atque immane istoc erit Corollarium, quod audire non sustineant aures blasphemis non assuetæ? Quid? Pater æternus & Filius dominium habent productionis Spiritus S. illamque habent in potestate suâ? Hinc ego invictissime concludo patrem & filium tam propriè esse dominum, aut dominos spiritus

S.

S. quam Deus sit dominus creaturarum, quæ fuit Eunomianorum, Aëtianorum, ac præcipuè Macedonianorum hæresis propria, ut colligo ex Basilio Ep. 78. Nazianzeno orat. 34. & Epiph. anio hæresi 74. Corollarium hoc effugere non potest Eximius Gummarus: nam idcirco Deus perfectum habet in creaturas dominium, quia earum productionem habet in potestate suâ, hoc est, quia si vult eas producit: si non vult non producit: atqui in principiis Eximii Gummarii pater æternus & filius habent in potestate suâ productionem Spiritus S. hoc est, si volunt illum producant, si non volunt non producant: nam *hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult facit, si non vult non facit*, sunt ipsissima verba, quæ ex Augustino adducit Eximius Gummarus. An non merito Doctrinam hanc, quia mira est stupemus, quia nova est cavemus? Tuum ipsius iudicium postulo Doctor Eximie, scio quid responsurus sis. Responsum suggestit Jansenius in suo Pseudo-Augustino, qui illud accepit à Calvinistis apud Joannem Puteanum Tom. I. in 1. 2. q. 19. dub. 2. *Pater & Filius*, inquiunt Calvinistæ, *producunt necessarid Spiritum Sanctum, & tamen certam est processionem istam nuncupari liberam à Scotistis, ergo, &c.*

Respon-

Respondet Puteanus Scotistarum opinionem Calvinistis nihil patrocinari, ajo & ego nihilo magis patrocinari Eximio Gummaro: quia Scotistæ, inquit Puteanus, *liberum non sumunt in propria significatione, sed quatenus coincidit cum voluntario, ac proinde volunt Spiritum Sanctum procedere à Patre & Filio libere, id est sponte & non coacte*, sive liberè libertate à coactione, non verò liberè libertate à necessitate, de quâ hic nobis debet esse sermo, cum agamus de illâ libertate quæ actionem humanam constituit. Quod si Eximius Gummarus tantum velit amorem beatificum esse liberum eo sensu, quo processio Spiritus S. est libera ad mentem Scotistarum, amplectar ipsius sententiam, sed negabo cum Scotistis amorem beatificum esse actionem humanam, negabo ipsum esse in potestate, negabo esse in Dominio Beatorum, negabo esse magis liberum à necessitate quam sit ullus actus viatorum in statu hoc naturæ lapsæ, negabo alia, quæ confidenter pronuntiat Eximius Gummarus, qui nihilo magis quam Calvinistæ, aut Jansenius sibi habet patrocinantes Scotistas: hi enim discretis verbis distinguunt inter *esse liberum & habere dominium sui actûs*. Audiamus Scotistam nobilem Petrum Aureolum in 1. dist. 1. c. 3. a. 3. *Non est autem idem liberum, & dominati-*

um

rum actus, alioquin Pater & Filius non spirarent liberè, cum non possint dominativè suspendere actum spirationis, nec etiam Deus liberè se amaret. Vnde ex hac deceptione oritur difficultas, quæ hodie habetur circa formalem rationem libertatis; quia putant homines, quod idem sit esse liberum, & habere dominium sui actus. Si velis patrocinarî tibi Scotistas, mitte Calvinistas, mitte Janſenium, dic amorem beatificum esse liberum, per nos licet. Sed edisseras apertè ne Discipulorum animos error invadat perniciosus, tunc idem non esse, liberum esse & & habere dominium sui actus; ita liberum asseras amorem beatificum, ut neges esse in potestate ac dominio Beatorum; neges esse actionem humanam, neges liberum esse à necessitate, cum tantum sit liber à coactione; neges denique esse liberum eâ libertate, quæ liberi arbitrii est propria: nam in *Beatis*, inquit Guilielmus de Rubione nobilis Scotista alter in. 2. dist. 25. q. 1. art. 2. est usus liberi arbitrii, non respectu actus beatifici, qui non est in potestate ipsorum, sed respectu omnium aliorum in eorum potestate existentium, ut videlicet possint ab eis in esse poni vel non poni.

§. XII.

Corollaria, quæ fluunt ex hoc Gummariano: nulla actio hominis in statu naturæ lapsæ ita est in nostrâ potestate, quam amor beatificus.

ITa docet Eximius Gummarus in Dictatis publicis observatione 1. ostendi supra ex Aristotele, D. Thomâ, S. Augustino, S. Damasceno, Nemefio, & Clemente Alexandrino, nequaquam esse in potestate nostrâ operari, nisi etiam in potestate nostrâ sit non operari; admittere ergo debet Eximius Gummarus esse in potestate Beatorum non amare Deum: admittit namque esse in potestate ipsorum amare Deum, atqui non est in potestate amare Deum, nisi etiam non amare Deum sit in potestate, ut apertè demonstravi, ergo.

Dic, amabo te, Eximie Gummare, quomodo in potestate Beatorum est non amare Deum? modum, inquires, exhibui in fine observationis 1. nimirum, si aliquod bonum ipso Deo melius per impossibile existeret, & rursus si per impossibile melius foret ab amore Dei cessare, voluntas Beatorum promptissimè se determinaret, vel ad majorem istius boni amorem, vel ad amoris Dei cessa-

cessationem. Capiō quid velis, vir Eximie, est in potestate Beatorum cessare ab amore Dei, quia id possunt sub conditione aliquā impossibili: concludo: ergo quidquid potest homo, aut Deus sub conditione aliquā impossibili, id habet in potestate sua, sive id potest. Accipe ergo Corollaria quæ hinc fluunt paradoxa, in iisquæ contemplare doctrinam tuam.

COROLLARIUM 1. Eximius Gummarus potest volare instar Aquilæ, nam posita conditione, quod habeat alas, easquæ moveat, prout requiritur ad volandum, volabit Eximius Dominus,

Spectatum admisi risum teneatis Amici.

COROLLARIUM 2: Eximius Gummarus potest condere alterum mundum, quia posita hac conditione impossibili, quod sit Deus, velitque creare alterum mundum, creabit illum Eximius Dominus.

COROLLARIUM 3. Eximius Gummarus est Omnipotens, quia potest omnia, quæ potest Deus; quid enim non potest sub conditione impossibili?

COROLLARIUM 4. In potestate Dei est mentiri, ac odisse se ipsum: etenim tam verè dicitur, Deus mentiretur, ac odisset se ipsum, si vellet; quam verè dicitur: Beati cessarent ab amore beatifico, si aliquod bonum

num Deo melius existeret: si ergo posset cessare ab amore beatifico dicendi sunt Beati, quia id possent, si conditio poneretur impossibilis: cur dici non possit Deus posset mentiri, posset odisse se ipsum, cum possit utrumque, si conditio poneretur impossibilis?

COROLLARIUM 5. Pater & Filius possunt suspendere productionem Spiritus Sancti, nam illam suspenderent, si vellent, hoc est, si conditio poneretur impossibilis.

COROLLARIUM 6. In potestate hominis est amare malum, quatenus malum, odisse bonum, quatenus bonum, quia illud amaret, hoc odisset, si vellet.

COROLLARIUM 7. Liberum est infanti rationis usu carenti, imo lapidi peccare; nam peccaret, si vellet: finge enim poni hanc conditionem impossibilem, quod velit peccare lapis, certo peccabit, cum velle peccare, sit peccare.

Eximie Gummare, quæ tibi mens, dum legis hæc corollaria, quæ ex tuâ fluunt doctrinâ? indubiè illa averfari; sed cur non averfari illam tuam doctrinam, ex quâ profuunt? non opinor, audebis negare quin istæ corollaria ex doctrinâ tuâ deducantur legitimè; nonne conceptis verbis doces amorem beatificum esse in potestate Beatorum?

torum? ais ergo in potestate Beatorum esse, Deum clarè visum amare. Hinc ego concludo: esse in potestate ipsorum non amare Deum; hoc est cessare ab amore juxta illud Philosophi l. 3. Ethic. c. 5. *Quibus in rebus, nostra in potestate situm est agere, in iis & non agere, & in quibus non agere, in iis est & agere.* Et illud D. Thomæ hunc Aristotelis locum sic exponentis: *si operari est in nostrâ potestate oportet etiam quod non operari sit in nostrâ potestate.* Licet hic Doctorem Angelicum imitari: si amare Deum est in potestate Beatorum, oportet etiam quod non amare Deum sit in potestate Beatorum; atqui ex mente Gummarî Huygens amare Deum est in potestate Beatorum, ergo oportet etiam quod non amare Deum sit in potestate Beatorum. Peto cur in potestate Beatorum sit non amare? Respondet Eximius Domins, quia si aliquod bonum Deo melius per impossibile existeret, voluntas eorum se ipsam promptissimè determinaret ad majorem istius boni amorem vel ad amoris Dei cessationem. Ergo ad hoc ut dicatur esse in potestate Beatorum, non amare Deum, satis est quod hoc possit positâ conditione aliquâ impossibili: atqui positâ conditione impossibili potest lapis peccare, igitur & hoc satis est, ut dicatur esse in potestate lapidis peccare. Hunc solve nodum Eximie

mie Gummare, & eris mihi vere Eximius.

§. XIII.

Corollaria, quæ fluunt ex hoc Gummariano. Amor Beatificus magis est liber à necessitate, quam ulla actio naturæ lapsæ, hominis in statu Innocentiæ, aut Angelorum viatorum.

Voluntas, quâ Beati in cælo Deum clarè visum amant, *Scholasticorum omnium* judicio maximè determinata est, ut rectè observat Jansenius lib. 6. de Gratiâ Christi Salvatoris cap. 10. Eximius ipse Gummarus tantam in Beatis agnoscit ad amandum Deum necessitatem, ut ab amore illo cessare non possint, nisi sub conditione impossibili, nimirum hæc: *si objectum Deo melius existeret, vel si amoris Domini cessatio ipso amore melior foret.* Verba ipsius sunt observatione 2. in Dictatis publicis. Hanc porò conditionem esse impossibilem & per se patet, & fatetur ipse Gummarus observatione 1. nihilominus confidenter pronuntiat, amorem beatificum magis esse liberum à necessitate, quam ulla actio naturæ lapsæ, aut hominis in statu Innocentiæ, aut Angelo-

gelorum viatorum. Ne autem gratis id videatur asserere probat hoc satis operose hoc argumento : etenim si aliquod bonum ipso Deo melius per impossibile existeret, & rursus si per impossibile, melius foret ab amore Dei cessare, Vtrumque intellectui aded illuminato promptissime occurreret, voluntas quoque cum esset nullâ carentiâ luminis præpedita, cum nullis concupiscentiis vincta, vel irretita, promptissime se ipsam determinaret, vel ad maiorem istius boni amorem, vel ad amoris Dei cessationem. Horret animus Corollaria, quæ inde fluunt perabsurda.

COROLLARIUM 1. Nulla est actio in statu naturæ lapsæ, à quâ possit homo cessare, nisi sub conditione plus quam impossibili: nam juxta Eximium Dominum ideo omnis actio naturæ lapsæ est minus libera à necessitate, quam amor beatificus, quia ab illo cessare possunt beati sub conditione impossibili; ergo à nullâ actione naturæ lapsæ cessare potest homo, nisi sub conditione plus quam impossibili. Si enim cessare posset homo ab aliquâ actione, sub conditione aut possibili, aut etiam tantum impossibili, actio illa non esset minus libera à necessitate, quam amor beatificus.

COROLLARIUM 2. Adam in statu Innocentiæ (idem est de Angelis viatoribus) cavere non potuit peccatum, nisi sub conditione

ditione plus quam impossibili. Etenim actio peccaminosa Adami, & Angelorum fuit minus libera à necessitate, quam sit amor beatificus, à quo cessare non possunt beati nisi sub conditione impossibili: generale siquidem est illud Gummarianum: amor beatificus est magis liber à necessitate, quam ulla actio hominis in statu Innocentiæ aut Angelorum viatorum.

COROLLARIUM 3. Adam non peccavit. Quis enim peccat in eo quod nullo modo caveri potest? quærit Augustinus lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. caveri autem nullo modo potest, quod caveri non potest nisi sub conditione plus quam impossibili, ergo &c.

COROLLARIUM 4. Insulsum est hoc Augustini ratiocinium: peccatur autem, caveri igitur potest: nam juxta Gummarum peccatur, & tamen caveri non potest, nisi sub conditione plus quam impossibili, atqui quod caveri non potest nisi sub conditione plus quam impossibili caveri omnino non potest; ergo &c.

COROLLARIUM 5. Adamus fuit nullâ vituperatione, suppliciove dignus: quid enim certius, quam, quod docet Augustinus lib. de duabus animabus cap. 11. Ne minem vituperatione suppliciove dignum esse, qui id non faciat quod facere non potest? Nonne, inquit, ista cantant & in montibus Pastores, & in Theatri Pæta, & indocti in circulis, & docti in

*Bibliothecis , & Magistris in Scholis , & Antistites
in sacris locis , & in orbe terrarum genus huma-
num ?*

COROLLARIUM 6. Vituperatione, sup-
pliciove dignus non est Eximius Gumma-
rus, licet in Compendio, ac Dictatis publi-
cis apertissime jansenizet, nam cavere illud
non potuit, nisi sub conditione plus quam
impossibili.

Sed, Eximie Gummare, si potestas Ec-
clesiastica Decreto publico ad omnes valvas
affixo declararet, te excommunicationis
sententiæ subiacere, ne feras ægrè: nam te
ipso iudice minus liberè id faceret, quam
Beati in Cælo ament Deum, qui ab amore
cessare non possunt, nisi sub conditione im-
possibili.

Eximie Gummare, si Rex Catholicus,
non ferens hæresim grassari per Belgium,
Auctorem Compendii ableget ad Trirames:
ne quæso indignè Regi, nam minus libe-
rè, si te audimus, id faciet, quam Beati in
Cælo ament Deum.

Eximie Gummare, saltem non irascaris
mihi, quod doctrinam Compendii, cui pau-
lulum exagitem, nam minus liberè id facio
quam Beati in Cælo ament Deum, qui ab
amore cessare non possunt, nisi sub con-
ditione impossibili: qui tamen amor est
magis

magis liber à necessitate, quam actio hæc
mea, aut ullius hominis in hoc statu natu-
ræ lapsæ, ut doces ipse in Compendio.

Nullus dubito, Eximie Gummare, quin
hæc tibi Corollaria minimè probentur,
imo dices cum Augustino lib. de gratia &
libero arbitrio cap. 13. *Quis ita desipiat, imo
insanias nesciens quid loquatur, ut hæc audeat di-
cere?* Sed tamen vir Eximie isthæc Corolla-
ria per se fluunt ex doctrina quam habes in
Compendio, quamque publicè tuis dictasti
Discipulis. *Muta igitur antecedentia, si vis ca-
vere sequentia*, Consilium est Augustini l. 2.
de adulterinis Conjugiis, c. 4. *fateri amo-
rem beatificum, à quo cessare non possunt
Beati, nisi sub conditione impossibili, non
esse magis liberum à necessitate, quam sit
ulla actio naturæ lapsæ, hominis in statu
innocentiæ, aut Angelorum viatorum. Nisi
id fatearis, evadere non potes Corollaria,
quæ dedi, aut monstra viam quâ possis eva-
dere.*

F I N I S.

I N D E X

I N D E X

P A R A G R A P H O R U M.

§. I.

Proponitur Doctrina Gummarum, ejusque sensus aperitur. Pag. 1

§. II. Inquiritur quid in communi Libertatis notione displicuerit Eximio Gummaro, 7

§. III. An communis Libertatis notio ignota fuerit Aristoteli & Divo Thomæ, 18

§. IV. An vulgata Libertatis notio ignota fuerit Sancto Augustino, 24

§. V. Amplius probatur communem Libertatis definitionem notam fuisse Augustino, 30

§. VI. Probatur communis definitio Libertatis autoritate multiplici, 35

Scriptura sacra pro communi definitione libertatis, 36

Concilia pro communi libertatis definitione, 37

Pontifices Romani pro communi libertatis notione, 38

Sancti Patres pro communi libertatis notione, 39

Theologi antiqui pro communi Libertatis notione, 43

Doctores Lovanienses pro communi libertatis definitione, 46

§. VII. Inanes quidam conatus Eximii Gummarum, 50

I N D E X.

§. VIII. Expenditur Gummarianum illud : definitio libertatis hæc : potestas ad agendum, & non agendum nimium propendet in Pelagianorum & Semi-Pelagianorum errores, 55

§. IX. Expenditur illud Gummarianum : Definitio illa libertatis : potestas ad agendum & non agendum, &c. modo non est necessaria Theologiæ, 66

§. X. Quam ob causam Eximius Gummarus tan-
topere aversetur vulgatam libertatis definitio-
nem, 73

§. XI. Expenditur illud Gummarianum : amor
beatificus est actus humanus in Compendio
pag. 12. 86

§. XII. Corollaria, quæ fluunt ex hoc Gum-
mariano : nulla actio hominis in statu na-
turæ lapsæ ita est in nostrâ potestate,
quam amor beatificus, 93

§. XIII. Corollaria, quæ fluunt ex hoc Gum-
mariano. Amor beatificus magis est li-
ber à necessitate, quam ulla actio naturæ
lapsæ hominis in statu Innocentiæ, aut
Angelorum viatorum, 97